

Växter

I HÄLSINGLAND OCH GÄSTRIKLAND

Nr 2 2005 Årg. 23

Växter i Hälsingland och Gästrikland (VÄX) ges ut av Gävleborgs Botaniska Sällskap (GÄBS), lokalförening av Svenska Botaniska Föreningen (SBF). VÄX kommer ut med tre nummer årligen (vinter, vår och höst).

Du blir medlem i GÄBS och erhåller VÄX genom att betala in årsavgiften på GÄBS postgiro-konto 57 58 11 - 5. Årsavgiften för 2005 är 125 kr. I denna avgift ingår medlemskap i SBF. För familjemedlemskap är årsavgiften 25 kr (inkluderar ej VÄX).

SBF:s årsavgift för 2005 är 295 kr, inkluderande prenumeration på SBT. Postgiro 48 79 11-0.

Adressändringar och medlemsregistrering; Birgitta Wannberg Skindravägen 15, 822 91 Alfta. 0271/100 51. birgitta.wannberg@particleoptics.se

Önskemål och bidrag i alla former för kommande VÄX mottages tacksamt av redaktionen:

Anders Delin, Kulgatan 40, 811 71 Järbo, 0290/700 87, anders.delin@snf.se

Birgitta Hellström, Ringv. 35, 818 41 Forsbacka, 026/359 60, birgitta.hellstrom@ab-online.nu

GÄBS styrelse 2005

Ordförande	Anders Delin	adress enligt ovan		
Vice ordf.	Björn Wannberg	Skindravägen 15	822 91 Alfta	0271/100 51
Sekreterare	Peter Ståhl	Majvägen 30	806 32 Gävle	026/18 72 78
Kassör	Nicklas Gustavsson	Villavägen 8	813 35 Hofors	0290/223 74
	Birgitta Hellström	adress enligt ovan		
	Bengt Stridh	Uddstigen 4	725 91 Västerås	021/522 58
	Magnus Andersson	Lillhammarvägen 3	824 40 Hudiksvall	0650/54 89 88
Suppleant	Maj Johansson	Bäckan 682	820 46 Ramsjö	0651/930 21
Suppleant	Magnus Bergström	Stortjärnan 9286	762 96 Rimbo	0175/734 16

Valberedning: Åke Malmqvist 026/62 20 02, Gunnar Andersson och Torbjörn Alsing.

GÄBS bildades i Gävle den 7 februari 1982. Sällskapets syften är:

1. Att sammanföra människor, som är intresserade av botanik i allmänhet eller någon av botanikens många specialgrenar, och verka för spridandet av kunskaper inom dessa områden.
2. Att utforska florán i Gävleborgs län.
3. Att verka för skydd och vård av hotade växter och växtsamhällen i länet.

I Hälsingland bedrivs projektet "Hälsinglands flora" med Anders Delin som ledare och Bengt Stridh som rapportmottagare för hotade arter. I Gästrikland pågår projektet "Gästriklands flora" med Peter Ståhl som ledare, Birgitta Hellström som handhavare av florarutor och som rapportmottagare för hotade arter.

GÄBS har 254 medlemmar och 14 familjemedlemmar. (2005-04-24).

Omslagsbild: Smalskaftslav. Foto Nicklas Gustavsson.

Skogens förvandling i nordvästra delen av Ljusdal under de senaste 50 åren

Bert Andersson

Det skogsland som här ska beskrivas är ca 2 kvadratmil stort (= 20000 ha). Det ligger NV om Ljusdals tätort, mellan Ljusnan och Hennan, och sträcker sig upp emot gränsen till Ytterhogdal. Det ligger huvudsakligen inom Ljusdals församling. Även på den tiden då skogarna var befolkade var det långt mellan husen. Fäbodarna var få och glest utspridda. I början av 1950-talet fanns endast en bilväg i området. Den gick från Letsbo över Oppli, Lövingen och Ytterdal fram till Finneby.

Skogen tillhörde från början ett stort antal byar där de olika gårdarna hade gemensam brukningsrätt. År 1865 var avvittringen, d.v.s. skogarnas fördelning på skilda hemman slutförd i Gävleborgs län. Samtidigt expanderade sågverksindustrin kraftigt med god lönsamhet. Skogen hade fått ekonomiskt värde och många bönder frestades att sälja skogen till olika bolag, som sedermera genom hopslagningar och markbyten utvecklades till bl.a. Korsnäs AB och Stora Enso. Andelen mark som bolagen inte lyckades förvärva och som fortfarande är bondskog är i storleksordningen 20 %.

Egna erfarenheter

Jag är född i slutet av 1940-talet och växte upp på Lövingen som enda barnet, 5 km från närmaste granne. Eftersom hemmet var omgivet av skog och jag saknade grannar blev naturen min lekplats, djur

och växter mina lekkamrater. Man kan säga att naturintresset kom med modersmjölken. Eftersom naturen var mitt stora intresse och vi bodde i skogen har jag klara minnen redan från tidiga barnår, d.v.s. under 1950-talet, av hur den omgivande skogen och landskapet såg ut. Jag var också väl förtrogen med dåtidens skogsbruk eftersom min far var skogsarbetare och jag tillbringade många dagar med honom på arbetsplatsen.

Ända fram till mitten av 1960-talet fanns gammal tallskog *Pinus sylvestris* ända in på stugknuten. Jag minns hur fascinerad jag var när vi under tidiga vårmånar och sena kvällar från stugtrappan hörde tjädrarna spela i den här skogen ner mot myren. Som barn hade jag naturligtvis ingen uppfattning om trädens ålder men minns tydligt de platta kronorna, spegelbarken, och att de var mycket grova. I efterhand kan jag uppskatta åldern till 250 till 300 år. Den aktuella skogen avverkades i mitten av 1960-talet vilket ledde till att även tjädrarna försvann. Idag år 2005 är tjäderstammen en ynka spillra av vad den var för 40-50 år sedan. Jag kan lätt räkna till ett tiotal borthuggna spelplatser på några få kilometers radie runt Lövingen.

Under min tid som skogsarbetare i Ljusdalstrakten arbetade jag för Marma-Långrör, sedermera Korsnäs, samt Bergvik-Ala, sedermera Stora. Båda bolagen hade den strategin att allt inom en avverkningstrakt

skulle sågas omkull. Det spelade ingen roll om det var metergrova talltorrakar, gröna av varglav *Letharia vulpina*, grovaspar *Populus tremula* fulla av bohål, eller gammelsälgar *Salix caprea* med dofttickor *Haploporus odoratus* och lunglav *Lobaria pulmonaria*. När vi ifrågasatte meningen med det hela blev vi ombudda att hålla käften eller sluta.

Generellt fanns gott om skogar med höga naturvärden i den här regionen fram

Bild ur boken *Ödemarksminnen* av Thomas Ljung.

till mitten av 1960-talet. Visserligen fanns spår efter dimensionsavverkning på många håll och bländningshyggen här och var, men skogen hade ändå helt annan struktur och utseende än i dag. Det fanns inga stora kalhyggen. Det fanns stora väglösa områden. I vissa skogar kunde man gå en mil utan att träffa på en bilväg. I stället för skogsbilvägar fanns här ett omfattande

system av vältrampade stigar mellan skogsbyarna, till fåbodarna och till alla fiskevatten. En stor del av träden var grova och gamla. Torrakar och lågor fanns i stort sett överallt, hålträd och högstubbar likaså. Inslaget av lövskog var påfallande, lövbrännor skapade av skogsbränder var ett vanligt inslag i landskapsbilden. Man kunde dricka allt rörligt vatten i skogen.

Från min barndom till idag har skogslandskapet bytt utseende och innehåll till oigenkännlighet. När det högmekaniserade skogsbruket slog igenom med full kraft, i kombination med utbyggnaden av skogsbilvägnätet, försvann urskogsresterna och de större sammanhängande naturskogarna snabbt. Eftersom begreppen naturvård och naturhänsyn överhuvudtaget inte existerade i skogsbrukets värld var det storskalig brutal massaker på biologiska värden. Kalhyggen togs upp. Bergsidor renrakades. Myrar och sumpskogar dikades systematiskt. Meterdjupa traktorspår massakrerade marktäcket och lade ett kvävande dödligt lager med slam över bäckarnas grusbotten. Naturen förpestades av olja från maskiner eller allsköns giftiga bekämpningsmedel.

Urgamla skogar

Oavsett var man befann sig i skogslandskapet under min uppväxt fanns det gott om de naturvärden som idag är en akut bristvara. Några områden som jag särskilt vill lyfta fram är följande.

Flisberget

Väster om nuvarande reservat var berget grått av grov urgammal skog med stor andel torrakar i talldominerade delar. Vissa partier var nästan omöjliga att gå igenom på grund av alla lågor. Skogen, som sannolikt avverkades under 1970-talet, var praktiskt taget urskog och hade långt högre naturvärden än nuvarande reservat.

Blitjärn-Gussjöhöjderna

Här fanns ett stort område med gammal, lång och grov granskog *Picea abies* draperad av hänglavar. Den hade bitvis ett betydande inslag av asp och sälg. Marken var extremt bördig för våra förhållanden med ormbunksskog, torta *Cicerbita alpina*, trolldruva *Actaea spicata* och till och med stormhatt *Aconitum lycoctonum* ssp. *septentrionale*, som jag inte har lyckats återfinna efter avverkningen. Det fanns mycket rikligt med död ved i alla nedbrytningsfaser. Nu finns bara en liten ynka rest att beskåda utmed en mindre bäck vid slutet av Blitjärnsvägen, för den som vill se artrik granskog.

Kronstugan

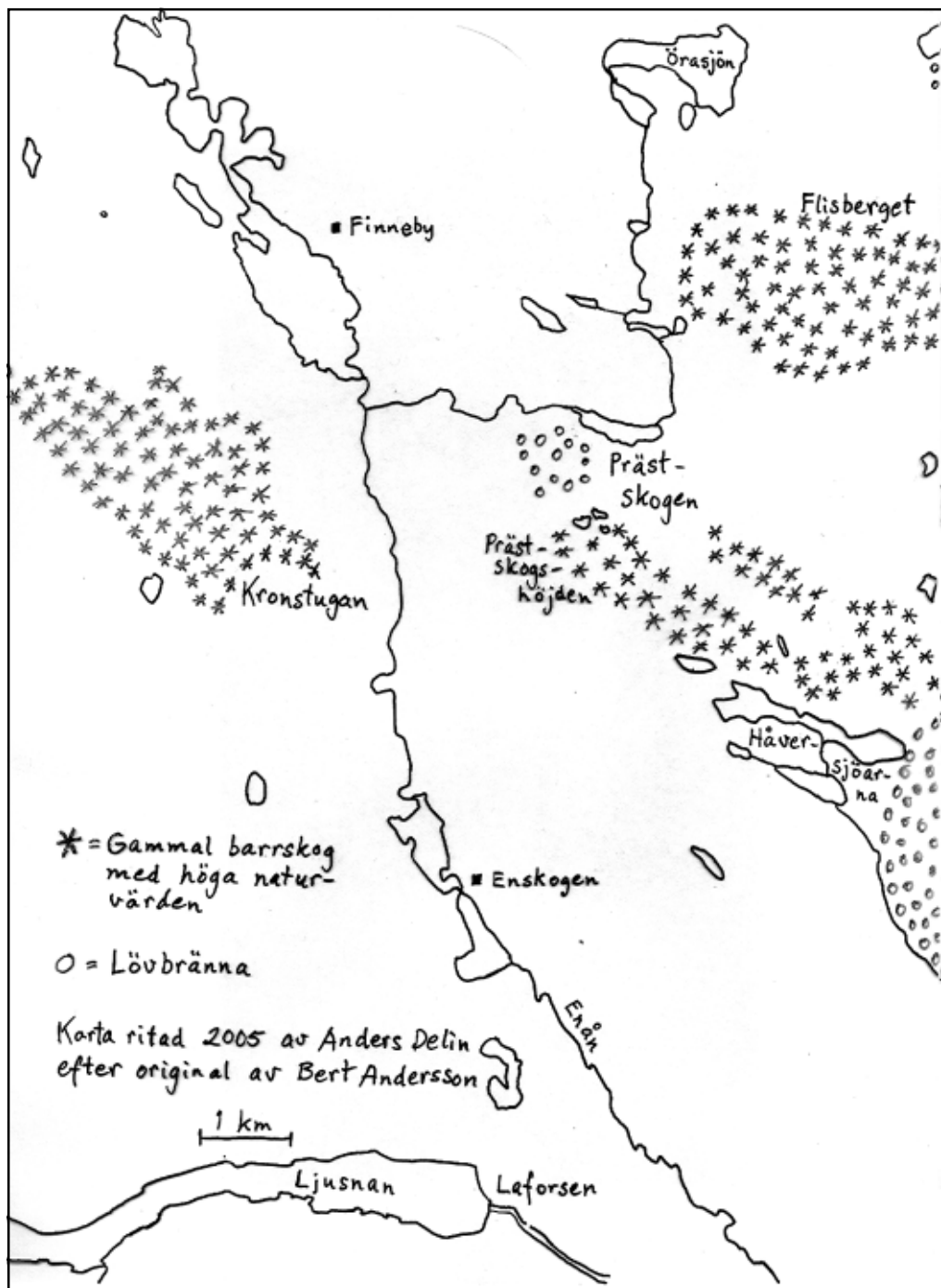
Ett stort urskogslikt område som idag är avverkat till 99%. Den sista procenten spardes av kyrkan efter krig med naturvärden under 1990-talet. Här fanns dels grov granskog med stort inslag av asp och sälg, dels ett område med gammal tallskog som bitvis var både längre och grövre än i Ensjölokarna. Fortfarande kan man uppleva lite av områdets tidigare naturkvaliteter i det lilla som sparats, framförallt i det talldominerade partiet.

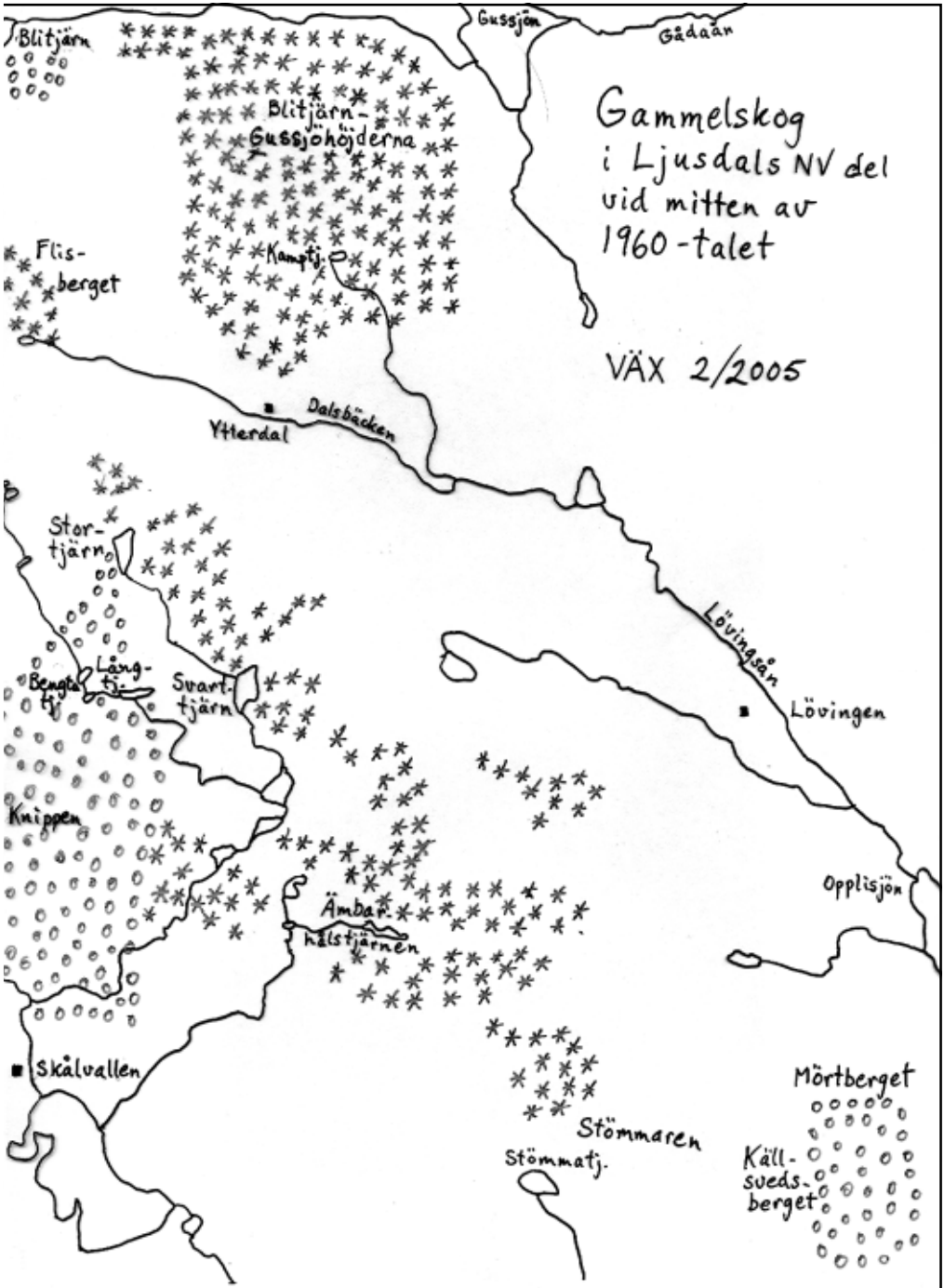
Från Prästskogen till byn Stömmaren

Här fanns ett jättelikt mosaikartat skogslandskap som till betydande delar var föga påverkat av tidigare skogsbruk p.g.a. långa avstånd till flottleder och järnväg. Det som starkast etsat sig fast i minnet var de gamla brandpräglade tallskogarna. Visserligen fanns en del stubbar från dimensionsavverkning men tallskogen var ändå i vissa partier att närmast betrakta som urskog, som t.ex. vid Højdtjärnarna och Prästskogshöjden.

Det mest fascinerande var nog alla torrakar och lågor av enorma dimensioner. Ingenstans har jag sett så rikligt med talltorrakar som här, vissa partier var alldeles gråa. Många av torrakarna hade gamla ristningar med årtal, händelser och namn. Vid skogsarbete omkring 1965 mätte jag och Per Rådlund en tallåga nordväst om Stortjärn till 140 cm diameter i brösthöjd. I närheten av tjärnar och myrar var torrakarna ofta alldeles gröna av varglav. Här fanns heller ingen brist på bostäder för hålbbyggare eftersom torrakarna och en del gamla tallar var veritabla höghus.

Vid Ljusdals hembygdsgård finns en sevärd och upplysande torrake upplagd på kälkar från det här området, närmare bestämt från Ämbarhålstjärnen norr om Nyskogen. Den ter sig nog tämligen grov för dagens människor men många torrakar var mycket grövre. Jag kan ännu visa på några gamla lågor som är betydligt grövre. Strax öster om Ämbarhålstjärnen på Sveaskogs marker finns fortfarande en liten sevärd rest av den tidigare rikedommen på torrakar. Ett liknande område finns mellan Stora Håversjön och Långtjärn.

Vart tog nu alla dessa torrakar och lågor vägen, kan man fråga sig? En del av de grövsta och friskaste torrakarna pryder säkerligen bolagsadelns direktionsrum, kontor m.m. i en eller annan form, som golv, väggar, bord, barer, talarstolar, portaler osv. En del har säkert också använts som timmer i exklusiva stugor. En stor del kördes naturligtvis sönder vid avverkningarna eller brann upp vid hyggesbränning. Andra torrakar har slutat som hemved eller brasor åt frusna jägare och fiskare. Idag finns bara fragment kvar och det sker heller inget nyskapande. Tallkontinuiteten är bruten och det tar minst 500 år att få den igen.

Lövbrännor

I det ovan beskrivna området fanns också minst tre lövbrännor. En mindre bränna i sent stadium låg sydväst om prästskogen. Där fanns gott om grov asp, björk *Betula* sp. och sälg tillsammans med enstaka jättetallar och yngre gran. Den avverkades troligen under 1970-talet.

Mörtberget/Källsvedsberget

Här fanns också en mycket fin lövbränna men jag minns inte riktigt hur stor den var. Jag minns dock att det fanns kopiöst med grov asp i området. Under en älgjakt på 1960-talet, när avverkningarna stod stilla, skickades jag hit att hugga vägruskor av smågranarna som växte under asparna. Området avverkades troligen så sent som under 1980-talet.

Stortjärn/Svarttjärn förbi Håversjöarna ner mot Skålvall

År 1933 härjade här en stor skogsbrand. Grovt uppskattat omfattade branden nog

600-1000 ha. Här uppstod en fantastisk lövbränna som i vissa partier har varit mycket artrik. Bl.a. fanns stora fält med olika orkidéer. Ett sådant område fanns t.ex. i den sydvända branten direkt norr om Bengtätjärnarna. Min nu 92-åriga mor berättar att det på de magrare markerna fanns så mycket mofil (mosippa *Pulsatilla vernalis*) att man hade kunnat slå med lie och kratta ihop stora högar. Idag är allt löv avverkat och barrskogen har slagit ut blomsterprakten och fågellivet i området. Lyckligtvis finns ett parti bevarat som reservat kring Knippen norr om Skålvall där man fortfarande kan njuta av blomsterprakten och fågelsången under försommaren.

Det finns två orsaker till att så mycket gammal naturskog har funnits kvar i min hemtrakt ända till relativt sen tid. Det var långt till flottleder, vilket begränsade uttaget av timmer. Det var långt till järnväg och kolbryggor, vilket blev räddningen för stora mängder torrakar, grovt löv, samt barrskog med tekniska skavanker som annars skulle ha kolats upp.

Ingen naturvård

Under 1960-1980-talen existerade överhuvudtaget ingen naturvård i den här regionen vilket syns tydligt på dåtidens mastodonthyggen. Trots att vi ifrågasatte, bönade och bad att man skulle spara torrakar, hålträd, urskogsrester m.m. talade vi för döva öron. Det var först vid mitten av 1990-talet som skogsbruket genom viss lagstiftning och opinionstryck kände sig tvingat till åtminstone en ansats till naturvård.

Oftast fanns dock ingen funktionell tanke med det som sparades. Dessutom sattes fula knep i system för att spolia

redan tagen hänsyn eftersom man ansåg att hänsynen skulle inkräkta på den kommande skogens utveckling. Ett sådant knep var att med markberedaren köra så nära sparade träd att rötterna förstördes och träden föll av minsta lilla vindpust. Nära Kampjärn norr om Ytterdal finns ett praktexempel på detta där det kördes omkull ett stort antal grova sälgar med markberedaren. Jag har sett samma strategi såväl i Dalarna som i Jämtland och Härjedalen.

Ibland tog man vetenskapliga försök som förevändning att komma undan pinsamma situationer - eller slippa åtgärda begångna övergrepp. Kampjärnsbäcken öster om Ytterdal massakrerades och fisken dog när bolaget nyttjade bäcken som utkörningsväg för virke. När man insåg att händelsen var känd skyndade man sig att lägga ut gödslingsförsök i området för att slippa åtgärda körskadorna. Bolaget hävdade genom den ansvarige forskaren att försöken skulle spolieras om bäckens körskador åtgärdades. ”Om den ålagda rättningen av bäcken utförs innan undersökningen är klar blir flera tiotusentals kronor bortkastade och dessutom går naturvärden miste om mycket väsentlig kunskap”. Sent omsider åtgärdades skadorna nödtorftigt p.g.a. skogsvårdsstyrelsens påtryckningar.

Omkring 1965, i närheten av Blitjärn öster om Örasjön, var jag med om att under protest avverka några hundra stycken upp emot metergrova mycket gamla tallar. Det var inget renodlat tallbestånd. Tallarna stod ensamma eller i grupper med yngre gran växande under sig. De hade sannolikt lämnats vid dimensionsavverkningen på grund av kvalitetsbrister. Det fanns flera meter långa brandljud på stammarna. Dessutom var de rejält rötade

och fulla av bohål. Tallarna sågades upp i 3-meters massavedslängder eftersom de inte dög till timmer. Jag vet inte vad man använde virket till - kanske som ved - eldningsflisen var knappast uppfunnen. Det fanns i vart fall inga maskiner vid industrin som kunde hantera dessa jättedimensioner.

Vi var flera skogsarbetare som ville att tallarna skulle få stå kvar av olika skäl. Dels insåg vi redan på den tiden att träden var unika. Dels påverkade dessa grovkvistiga jätteträd ackordet och därmed förtjänsten mycket negativt. Bolagets motivering för att fälla dessa tallar var att de skapade brunnar i granbeståndet. Det var ett direkt enfaldigt påstående, eftersom det uppstod mindre hyggen för varje tall som dråsade i backen. De grova långa grenarna drog med sig massor av yngre träd i fallet.

Det var inte bara dessa jättetallar som hade brandljud (brandlyror). Sådana var vanliga i skogarna under min uppväxt. Uppenbarligen hade näst intill alla tallmarker brunnit. Lyrorna var hindringsamma i skogsarbetet. Det var order på att torrved och rester av kol skulle rensas ur lyrorna. Det utfördes i regel med yxa. Det fanns en speciell kolumn för lyror på blanketten som lämnades till skogvaktaren som underlag för lönen. Lyrrensningen var så tidskrävande och betalades så dåligt att det var ren förlust för skogsarbetaren. Jag hade en egen liten yxa som jag rensade lyror med när jag som liten grabb följde min far i skogsarbetet. Det här kan tyckas vara kurios, men det beskriver faktiskt att skogslandskapet fortfarande hade kvar mycket av den naturliga strukturen. Idag kan man gå hela dagar utan att hitta brandljud.

Flera slagord cirkulerar nuförtiden inom skogsnäringen. Två av dem är: ”Vi har aldrig haft så mycket skog som nu” och ”All skog har sedan urminnes tid brukats”. Min egen erfarenhet från de senaste 50 åren visar att dessa påståenden är grovt felaktiga. Mina hemtrakter är inte unika. De är inte fjällnära. De ligger inte

extremt otillgängligt. De är ganska representativa för Norrlands inland. Skövlingen är en sentida företeelse som vi nu ser sista fasen av. De äldre av dem som idag beordrar avverkning av de sista resterna av naturskog har själva minnen av det slag jag här har återgivit.

Listéra,

Telemarks Botaniske Forenings tidskrift

Anders Delin

Det kom ett brev från Telemarks Botaniske Forening med frågan om vi vill byta tidskrift med dem. Deras tidskrift heter Listéra. Telemark ligger SV om Oslo och sträcker sig från Skagerack upp till fjällvärlden på Hardangervidda. Jag tackade ja och har sänt VÄX till dem.

Tidskriften liknar i storlek och utseende vår egen. Innehållet är blandat: Exkursionsrapporter, kåserier med botaniskt historiskt innehåll, dikter. Bildmaterialet är ganska rikt, en blandning av egna original och kopior från litteraturen.

Man kan läsa en saklig rapport om ett fynd av kejsarskivling *Catathelasma imperiale* och - som motvikt - följande dikt:

”MYRULLA PÅ LOMTJENNYRENE

Av *Hans Børli*

Skulle jeg, mot formodning,

bli salig

og komme i de saliges boliger,

da ska jeg si til erkeengelen:

- Jeg har sett noe

som var hvitere enn vingene dine, Gabriel!

Jeg har sett myrulla blømme

på Lomtjennyrene

heime på jorda.”

I brist på föreningslokal och föreningsbibliotek förvarar jag tidskriften i mitt eget bibliotek, som alltid är öppet för besök, lån och kopior. Jag sänder också gärna Listéra till den som vill titta i den.

Mikroskapania, en mycket liten fridlyst mossa

Henrik Weibull, Naturcentrum, Torstuna Hyvlinge, 740 83 Fjärdhundra

Under hösten 2004 hade jag möjligheten och nöjet att fritt söka efter rödlistade mossor på död ved i Hälsingland. Jag gjorde en inventering åt länsstyrelsen där uppgiften var att ta reda på så mycket som möjligt om mikroskapania *Scapania massalongi* (CR) i Gävleborgs län.

Första gången mikroskapania hittades i Sverige var den 7 augusti 1887, då E.

Collinder samlade den i Hedwigsfors i Bjuråker, Hälsingland. Men det dröjde fram till 1905 innan fyndet uppmärksammades och uppgiften publicerades av H.W. Arnell i Botaniska Notiser. Sedan dröjde det ända till 1977 innan arten hittades i Sverige igen. Då gjordes fyndet i Värmland av Tomas Hallingbäck. Men den lyckan var kortvarig för redan 1978 förstördes den lokalen helt

Faktaruta

Mikroskapania *Scapania massalongi*

Familj: Scapaniaceae

Ordning: Jungermanniales

Klass: Marchantiopsida (Levermossor)

Division: Bryophyta (Mossor)

Naturvård: Nationellt rödlistad i kategori CR, Akut hotad; Listad i EUs

Habitatdirektivs Bilaga 2 (dvs en Natura 2000 art); och den är nationellt fridlyst!

Utseende: Mikroskapania är en mycket liten art, som bildar upprädda, högst 8 mm höga skott, och det är när den är som mest välvuxen! Den har som alla skapanior blad som är delade i två flikar som är platt vikta mot varandra på ett karakteristiskt vis (det är bara inom släktena *Scapania*, *Douinia* och *Diplophyllum* som denna typ av blad förekommer). Mikroskapania skiljer man lätt från övriga arter genom de encelliga, bruna groddkornen som sitter på skottens översta blad, och att bladens kantceller har mycket tjocka väggar. Men för att se dessa karaktärer behöver man använda mikroskop. Men eftersom arten är fridlyst så får man inte samla in material av den för att kontrollera artbestämningen. Därför är det i princip omöjligt att hitta nya lokaler.

Ekologi: Arten växer på död ved som åtminstone periodvis översvämmas av vatten. Däremot verkar arten inte särskilt krävande när det gäller beskuggning. Bara luftfuktigheten är tillräckligt hög verkar arten klara av att växa relativt exponerat. Den växer ofta på de delar av lågorna där andra mossor inte har hunnit etablera sig, eller klarat av att hålla sig kvar. Relativt ofta har den sällskap av timmerskapania *Scapania apiculata* (EN).

av en kalavverkning och arten har inte setts där sedan dess. Därför var det extra trevligt att just Tomas Hallingbäck lyckades återfinna mikroskapanian på den ursprungliga lokalen vid Hedwigsfors. Det var 1992, efter 115 år, som han lyckades hitta en liten population av arten på något som faktiskt skulle kunna vara exakt samma plats som Collinder fann arten på.

Hedwigsfors, den gamla klassiska lokalen

Lokalen vid Hedwigsfors är inte någon urskog, som man kanske skulle kunna tänka sig när den eventuellt har härbärgerat en vedlevande liten uttorkningskänslig levermossa under mer än hundra år. Lokalen är relativt begränsad och ligger nedanför en liten damm där en del av vattnet leds förbi lokalen i en grov gammal vattenledning av trä. Nedströms dammen ligger en ruin av en gammal byggnad som antagligen var ett litet kraftverk, en såg eller en kvarn tidigare. Idag är miljön kring ruinen igenväxt med lövsly och domineras av relativt ung gråal *Alnus incana* i trädskiktet. I och vid ruinen ligger det många stockar av död ved. En del av stockarna är rester från den gamla konstruktionen, bl.a. delar av en stenkista, och vissa stockar är tydligt bearbetade och fyrkantiga. Några av stockarna är definitivt obearbetade gränslågor *Picea abies* som fallit på plats, men sannolikt har flertalet stockar antingen ingått i byggnaden, eller transporterats dit med hjälp av vattnet. De flesta stockarna är troligen gamla tallar *Pinus sylvestris*, eftersom de hållit sig så intakta och fortfarande har en hård kärna.

Under min inventering av lokalen intill ruinen hittades 93 stockar. De inventerades noggrant och alla förekomster av rödlistade mossor noterades, dessutom gjordes en totalista för alla på död ved förekommande moss-

arter. Mikroskapania hittades på 6 av de 93 stockarna. Alla förekomster var på stockar med ett mjukt och något uppluckrat ytskikt. Däremot var stockarna riktigt hårda strax under ytan, så de var säkerligen tallar. Alla sex förekomsterna var på stockar som sannolikt översvämmas under högvatten, åtminstone någon gång om året, med tanke på att stora dominerade mossor saknades intill fläckarna med mikroskapania.

Den vedlevande mossfloran var mycket artrik och innehöll bl.a. de rödlistade arterna vedtrappmossa *Anastrophyllum hellerianum* (NT) på 3 stockar, grön sköldmossa *Buxbaumia viridis* (NT, Natura 2000) på 2 stockar, vedsäckmossa *Calypogeia suecica* (VU) på 5 stockar, platt spretmossa *Herzogiella turfacea* (NT, Natura 2000) på 11 stockar, liten hornflikmossa *Lophozia ascendens* (VU) på 4 stockar, barkflikmossa *L. ciliata* (NT) på 1 stock, vedflikmossa *L. longiflora* (NT) på 1 stock och timmerskapania *Scapania apiculata* (EN) på 13 stockar. Dessutom hittades ett antal ytterligare signalarter, se tabell 1.

På jakt efter nya stockar med mikroskapania

Under hösten 2004 gjorde jag även ett annat omfattande inventeringsuppdrag i Hälsingland, åt SLU och Skogforsk i Uppsala. Därför hade jag möjlighet att göra korta stopp längs vägen genom landskapet, på väg till och från inventeringslokalerna. Jag såg till att stanna när jag passerade en intressant miljö. Därför letade jag efter vattendrag eller glupar (periodvis vattenfyllda trädlösa sänkor) med mer eller mindre rikligt med död ved. Under inventeringen inventerade jag 81 lokaler. Men egentligen var antalet lokaler mycket

större, för på många platser hanns det inte med någon notering. Särskilt på platser där miljön, redan på håll, inte alls såg lämplig ut, t.ex. där död ved saknades helt eller där vattenståndet inte såg ut att fluktuera alls.

Förutom spontant sökande efter lämpliga lokaler tipsade Siri Lundström på länsstyrelsen om ett stort antal potentiella lokaler genom olika databaser och register: ...Kända lokaler för timmerskapania *Scapania apiculata* och platt spretmossa *Herzogiella turfacea*, som båda verkar förekomma på liknande lokaler som mikroskapania.

...Nyckelbiotoper med förekomst av både död ved och bäcker eller andra typer av stränder med periodvis översvämnning.

...Naturreservat med vattendrag och sjöar med relativt naturligt fluktuerande vatten.

...Dessutom tipsade Anders Delin om ett antal potentiella lokaler med rikligt med död ved och regelbunden översvämnning. Förutom vid Hedwigsfors hittades mikroskapania på ytterligare 8 av de 81 lokalerna.

Arbrå församling

Grossjöbergets NR. I Grossjöbergets sydvästvända sluttning finns två vackra glupar omgivna av olikåldrig blandskog av främst asp *Populus tremula* och gran. Gluparna ligger i en relativt plan del av sluttningen och är ca 20 respektive 40 m breda. Där finns mycket rikligt med död ved, minst ett 100-tal lågor, men många är relativt klena. Främst är det asplågor, men där finns även en del grövre barrlågor. Mikroskapania hittades på 2 lågor, troligen av asp, men den kan sannolikt ha funnits på flera. Där hittades även *Calypogeia suecica* (ca 10 lågor), *Lophozia ascendens* (ca 15 lågor), *L. ciliata* och *L. longiflora*.

Färila och Kårböle församlingar

Ängratörns utloppså norrut mot Ängerån. En relativt solexponerad sandig åstrand med gles strandvegetation omgiven av gles tallskog. Ett 20-tal stockar hittades och inventerades, men flera av dem var sannolikt inte riktigt lämpliga för arten. Den svagt strömmande sträckan av ån verkar inte fluktuera särskilt mycket, men trots det fanns mikroskapania sparsamt på två stockar i svämzonen. Men andra rödlistade vedarter saknades. Ån utgör gränsen mellan Färila och Kårböle församlingar och mikroskapania hittades på en stock som med säkerhet ligger i Färila församling, men den andra stocken låg mer eller mindre mitt i ån och kan ha legat i Kårböle församling.

Hassela församling

Bodsjöån, nedströms Bodsjön. En bred ganska öppen och solexponerad sträcka av ån, kantad av relativt unga skogsbestånd och en del lövsly. Ett 10-tal stockar hittades i strandkanten och mikroskapania konstaterades på 2 av dem. Den växte sparsamt på båda stockarna som låg i den relativt breda svämzonen. Där hittades även *Anastrophyllum hellerianum* (4 stockar) och *Scapania apiculata* (1 stock).

Liten å SV om Krången, uppströms vägen. En relativt exponerad åkrök med en timmerbröte i yttersvängen intill vägen, men på en sida kantad av en tät contortaplantering. I timmerbröten fanns ett 40-tal stockar som alla regelbundet översvämmas eller åtminstone årligen påverkas av ån vid islossning. Mikroskapania hittades på 3 stockar och ett par av förekomsterna var åtminstone ett 20-tal kvadratcentimeter stora. Där hittades även *Anastrophyllum hellerianum* (1 stock),

Lophozia ascendens (rikligt på 2 stockar) och *Scapania apiculata* (3 stockar).

Liten å SV om Krången, nedströms vägen. Denna del av ån var relativt kraftigt strömmande och kantad av block. På västra stranden fanns ett 50-tal staplade timmerstockar, eventuellt en gammal bro. På stockarna inuti och i botten av timmerstapeln hittades mikroskapania på minst 5 stockar. Den förekom relativt rikligt, sammanlagt på ca 5 kvadratdecimeter. Detta var den rikligaste lokalen för arten i hela inventeringen och här verkar den ha en relativt ljus framtid eftersom stockarna i stapeln sannolikt kommer att ligga kvar under lång tid. Där hittades även *Anastrophyllum hellerianum* (10-tal stockar), *Lophozia ascendens* (5 stockar), *L. ciliata* (3 stockar), *L. longiflora* (10-tal stockar) och *Scapania apiculata* (2 stockar).

Ljusdal församling

Glup Ö om sjön Lappsunden. En relativt solexponerad glup med en bärd av klena aspar. Botten av glupen täcktes av gräs- och starrvegetation. I den asprika kanten av glupen fanns ett 15-tal asp- och granlåg. Mikroskapania hittades sparsamt på minst 2 av lågorna. Inga andra rödlistade arter hittades, men däremot växte rikligt med haldanenmossa *Callicladium haldanianum*, på både lågor och block. Det är första fyndet i Hälsingland av denna relativt sällsynta art, som precis som mikroskapania bara förekommer utmed vattendrag eller vatten som periodvis översvämmas.

Ramsjö församling

Ensjölokarna NR. En helt underbart vacker miljö! Glupen söder om den större sjön kantas av ett antal mycket grova aspar. I kan-

terna och söder om glupen finns minst 100 lågor av asp, tall och gran. Många av lågorna översvämmas troligen regelbundet. Mikroskapania hittades på minst 2 lågor i svämzonen. På denna lokal var svämzonen bred, minst 2 höjdmeter, och mikroskapania växte på de lägst liggande lågorna med mossor på. Detta var strax nedanför zonen där lågorna dominerades av timmerskapania *Scapania apiculata*. Tyvärr var flera av stockarna täckta av en relativt tjock isskorpa vid fältbesöket, vilket försvårade inventeringen. Därför kan antalet lågor med rödlistade arter sannolikt vara underskattade. Där hittades även *Anastrophyllum hellerianum* (minst 15 lågor), *Calypogeia suecica* (minst 10 lågor), *Herzogiella turfacea* (minst 5 lågor), *Lophozia ascendens* (minst 10 lågor), *L. ciliata* (minst 10 lågor), *L. longiflora* (minst 15 lågor) och *Scapania apiculata* (minst 15 lågor).

Hagåsen NR, södra gränsbäcken. En svagt strömmande bäck omgiven av relativt tät granskog in mot reservatet, medan sidan utanför reservatet var relativt exponerad p.g.a. ett hygge. Knappt 10 lågor av barrträd inventerades i och intill bäcken och mikroskapania hittades på 2 av dessa. Den ena låg mitt i bäcken uppströms vägen (eventuellt både i och utanför reservatet), och den andra låg nedströms vägen utanför reservatsgränsen. Där hittades även *Anastrophyllum hellerianum* (2 lågor).

Mikroskapanians kända och okända populationsstorlek i Hälsingland

På alla lokalerna var mikroskapania mycket småväxt. De största skotten som hittades var 3 mm höga, men oftast var de bara ca 1 mm höga. Även timmerskapania var mycket liten, upp till 5 mm hög, på de flesta

lokalerna, utom vid Ensjölokarna där den var välväxt och en del skott var över 1,5 cm höga. Timmerskapania brukar bli över 1 cm hög, så det verkar som om 2004 var ett relativt dåligt år för de vedlevande skapaniorna, åtminstone när det gäller höjdtillväxt. Men även om skotten av mikroskapania var mycket små så hade de relativt rikligt med groddkorn. Detta gjorde artbestämningen möjlig, och det är sannolikt också därför arten faktiskt lyckas hålla sig kvar på en låga, även om vissa år är så torra att den knappt växer alls.

Mikroskapania hittades på 9 av de 81 undersökta lokalerna. Den växte på sammanlagt minst 26 stockar eller lågor. De två rikligaste lokalerna var Hedwigsfors, där den förekom mycket sparsamt på 6 av de 93 inventerade stockarna, och en av lokalerna i Hassela församling, där den hittades på minst 5 av ett 50-tal stockar. På den senare lokalen var arten förhållandevis riklig på flera av stockarna, men täckte ändå inte mer än ca 5 kvadratdecimeter. På de sammanlagt 26 stockarna med mikroskapania var den sammanlagda ytan av arten högst 8 kvadratdecimeter. Men 8 kvadratdecimeter av en så liten art betyder att det ändå finns väldigt många skott.

Mikroskapania förekommer faktiskt på 9 lokaler och 26 stockar i Hälsingland, det är betydligt mer än vad som tidigare var känt. Men totalpopulationen är ändå liten, på de flesta lokalerna är arten mycket sparsam, och det är bara ett par av lokalerna som har ett säkerställt skydd. Däremot finns det sannolikt flera ytterligare upptäckta lokaler med mikroskapania inom landskapet. Men eftersom arten är fridlyst finns det inte så stort hopp om att arten

hittas på fler lokaler, om inte länsstyrelsen initierar ytterligare inventeringar. Det är ett dilemma när det gäller fridlysningsen av arter som man knappt kan se, eller än mindre säkert artbestämma i fält.

Tabell 1. Arter som noterades på de 93 stockarna vid Hedwigsfors (vanliga marklevande arter är inte medtagna).

Amblystegium serpens
Anastrophyllum hellerianum
Barbilophozia attenuata
Brachythecium plumosum
Brachythecium reflexum
Brachythecium salebrosum
Buxbaumia viridis
Calliergonella lindbergii
Calypogeia suecica
Campylophyllum sommerfeltii
Cephalozia bicuspidata
Dicranum flagellare
Herzogiella seligeri
Herzogiella turfacea
Hypnum pallescens
Jungermannia leiantha
Jungermannia pumila
Lophozia ascendens
Lophozia ciliata
Lophozia longidens
Lophozia longiflora
Onchophorus wahlenbergii
Plagiochila porelloides
Rhizomnium punctatum
Sanionia uncinata
Scapania apiculata
Scapania lingulata
Scapania massalongi
Scapania mucronata
Scapania umbrosa
Scapania undulata

Verksamhetsberättelse för GÄBS 2004

Antal medlemmar: 248. Medlemsantalet har ökat med 17 medlemmar sedan 2003.

Styrelsen har haft följande sammansättning:

Ordförande	Anders Delin	(vald 2003 för 2 år)
Vice ordf.	Peter Ståhl	(vald 2004 för 2 år)
Sekreterare	Magnus Andersson	(vald 2004 för 2 år)
Kassör	Nicklas Gustavsson	(vald 2004 för 2 år)
Ledamot	Birgitta Hellström	(vald 2003 för 2 år)
Ledamot	Bengt Stridh	(vald 2003 för 2 år)
Ledamot	Björn Wannberg	(vald 2003 för 2 år)
Suppleant	Elisabeth Johansson	(vald 2004 för 1 år)
Suppleant	Maj Johansson	(vald 2004 för 1 år)

Styrelsen har sammanträtt vid tre tillfällen: I Bergvik 21 mars, på Axmar brygga 5 juni och i Alfta 24 oktober.

Revisorer. Sällskapetets räkenskap och verksamhet har granskats av Olof Wedin och Anne-Marie Dahlbäck. Jan Hassner och Bengt Sättlin har tjänat som revisors-suppleanter.

Valberedningen har bestått av Karin Engvall (sammankallande), Åke Malmqvist och Gunnar Andersson.

Medlemsregistreringen har skötts av Birgitta Wannberg.

Föreningens årsmöte hölls i Bergvik den 21 mars. Rolf Lundqvist berättade och visade bilder på temat ”Skog och natur på Europeiska sidan av Ural” om sina resor till urskogarna kring Pechora i ryska republiken Komi.

Projekt Hälsinglands flora.

Arbetet med Hälsinglands flora fortgår med sammanställning av inventeringsresultat och anteckningar från hela inventeringsperioden och med viss kompletterande inventering.

Projekt Gästriklands flora.

2003 var officiellt det sista året för inventeringen av florarutor i Gästrikland. En viss inventeringsverksamhet har dock bedrivits 2004. Huvudsyftet har varit att komplettera tidigare besökta rutor. 7 florarutor (5x5 km) färdigställdes, vilket innebär att 167 rutor nu är klara 42 delinventerade och 10 tillfälligt besökta. Totalt finns 222 karterbara rutor.

Sammanställningen har fortsatt. Peter Ståhl har under 7 månader arbetat deltid 1 ½ dag/vecka (ca 40 dagar 2004). Under tre månader har föreningen betalat lön till Peter för de dagar han arbetat med floran. Föreningen har under året sökt pengar ur statens anslag för kommunala naturvårdsinsatser. Länsstyrelsen beviljade i slutet av året bidrag med sammanlagt 640 000 kr för sammanställningen av Gästriklands Flora under 2005-2008.

Arbetsgruppen för Gästriklands Flora har träffats 8 gånger. Gruppen består av Ove Lennström, Magnus Bergström, Birgitta Hellström, Peter Ståhl, Åke Malmquist och Bengt-Olof Lundinger. Sammanställningsarbetet har under året bl a bestått av inmatning av nya inventeringsdata, rättningar av fel i databasen, korrekturgranskning och komplettering av litteraturuppgifter, t ex har publicerade fynd av hökfibblor och maskrosor nu lagts in i databasen, precisering av floras disposition och innehåll, utredning av socknarnas historik. En mall för artbeskrivningarna i floran har gjorts och skrivandet av dessa har äntligen påbörjats. Databasen över inventeringsuppgifter omfattade vid slutet av året 277 560 poster från 25 087 lokaler.

De vilda blommornas dag den 13 juni.

Blomstervandringar i samband med de vilda blommornas dag har genomförts på minst 11 platser i länet. Dessa platser är: Nordanstig, Ljusdal, Delsbo, Hudiksvall, Bollnäs, Kilafors, Söderhamn, Hofors, Järbo, Gävle och Hedesunda. Intresset har varit stort på de flesta platser och många nöjda blomstervandrare har fått se en hel del rara och sköna blomster.

Andra exkursioner och föreningsaktiviteter.

20 mars. Föreläsning om botaniska naturvärden i Hälsingland vid Dalarnas Botaniska Sällskaps årsmöte. Anders Delin.

12 maj. Besök hos Lasse Lundgren i Allmänninge by i Valbo. Lasse berättade och visade stora och små kaktusar med vackra blommor i sitt växthus. Han visade också exempel på ympning och frösådder av kaktus.

3 juli. Exkursion till Rönnåsen för att leta rätt på den gamla lokalen för hassel.

Lokalen hittades efter några timmars letande och bestod av 11 stora buskar och 9 små i en granskogsslutning

24-25 juli. Inventering av årets inventeringsart skogsklocka. 81 lokaler av totalt ca 110 kända kontrollerades. På 14 lokaler hittades inga blommande ex. Rikaste lokalen var Bastfallet i Hedesunda med 700 blommor. Blomningen var anmärkningsvärt rik i landskapet detta år. Uppgifterna har rapporterats till Svenska Botaniska Föreningen.

31 juli – 1 aug. Slätter av den värdefulla ängsmarken i Hade. Peter Ståhl.

7-10 aug. Forskningsresan i naturvårdens utmarker i norra Hälsingland. Anders Delin.

24 okt. Höstmöte hos Björn och Birgitta Wannberg i Alfta. Flera i styrelsen och Åke Ågren berättade och visade bilder från sommarens exkursioner mm.

Skrivelser, representation.

I samband med arbetet med Hornslandets Ekopark har föreningen genom Magnus Andersson deltagit i samråd och remissarbete. Synpunkter på skötselplan har lämnats.

10 feb. Deltagande i Skogsvårdsstyrelsens sektorsråd för Naturvård, Sandviken.
Anders Delin.

En artikel om asp publicerades i nummer 4 av tidskriften Fauna och Flora. Anders Delin.

Nov, dec. Brev till SWECO VIAK för att påtala botaniska värden vid Laforsen. Detta i samband med deras planering av säkerhetskajande åtgärder vid Laforsens kraftverk. Bengt Stridh.

VÄXTER I HÄLSINGLAND OCH GÄSTRIKLAND har utkommit med tre nummer under året. Redaktionen har bestått av Anders Delin och Birgitta Hellström. Lasse Lundgren på Varva medieforum har gjort layouten. Åke Malmqvist har ansvarat för utskick av tidningen.

Utbyte av floradata.

Nya floradata har levererats till Länsstyrelsen, Gävle och Sandvikens kommuner.

Floraväkteri i Gästrikland.

Under året har 170 lokaler för rödlistade arter besökts - 151 lokaler för kärlväxter, 13 lokaler för lavar, 2 lokaler för mossor och 4 lokaler för svampar. På skogsklockan gjordes en stor inventering, 65 lokaler återbesöktes och 13 nyfynd gjordes, tillsammans 78 lokaler. Fältgentianan återinventerades i år för att se om år 2003 var ett dåligt år för den. 29 lokaler besöktes, antalet både ökade och minskade jämfört med 2003. I årets väkterverksamhet som pågick för 17:e året har 23 personer deltagit. Resultaten har rapporterats till ArtDatabanken.

Floraväkteri i Hälsingland.

Ett stort arbete lades ner på inventering av fältgentiana. Fler än 92 lokaler besöktes i Hälsingland, varav 59 hade förekomst av fältgentiana. 15 av dessa är nyfunna lokaler. Sammanlagt räknades 26424 plantor på dessa lokaler.

Utöver detta har ett 20-tal lokaler för andra rödlistade arter besökts. Omkring 10 personer har deltagit i floraväkterverksamheten i Hälsingland.

Magnus Andersson
Sekreterare

Skogsfru i Hälsingland

Anders Delin

Svenska Botaniska Föreningen (SBF) har utnämnt skogsfrun *Epipogium aphyllum* till årets växt, se separat artikel om detta. Därför har jag sammanställt de lokaler i Hälsingland där den har påträffats, såvitt jag vet. Lokaluppgifterna kommer från flera olika håll: Från litteraturen, som Zander Säfverstam sammanfattade fram till 1960-talet, från de offentliga herbarierna, från Hälsingeflorans databas och ArtDatabankens databas över rödlistade arter. Dessutom presenteras här många lokaler, som inte finns tidigare dokumenterade, men som nu har grävts fram ur minnets djup av personer som känner till arten, vistas mycket i skogen och har gott lokalsinne.

Precisionen i lokalangivelsen varierar mycket kraftigt. Bara en del av lokalerna är angivna med så noggranna koordinater att det borde vara möjligt att återfinna skogsfrun även för en person som aldrig har varit där. SBF:s ambition är att så många lokaler som möjligt ska återbesökas. Det önskemålet vidarebefordrar jag här, men inser samtidigt att de flesta av våra lokaler inte kommer att återbesökas, därför att de inte kan återfinnas eller därför att den som skulle kunna återfinna lokalerna inte har tid.

För en lokal, som är känd av många och lätt att hitta till, finns en lång statistik för antal blommande skott. Det är Lindmoren i Ljusdal, som när skogsfrun först påträffades där år 1879 kallades

Lönnmor (det finns även lönn där). Bengt Stridh för bok över skogsfrun på detta ställe, med uppgifter från tidigare besökare och sedan 1979 från egna besök. Alla andra skogsfrulokaler är mindre dokumenterade, ofta från bara ett enda besök.

De flesta av de skogsfrulokaler som var kända när vi började hälsingeflorainventeringen har det inte lönat sig att försöka återfinna på grund av de mycket oprecisa uppgifterna om lokalens läge. Sedan inventeringen startade 1980 har många fler nya lokaler upptäckts än de som var kända före 1980.

De som har stor erfarenhet av skogsfru, t.ex. Torbjörn Eliasson i Los, kan hitta nya lokaler genom att leta i miljöer som är typiska för arten. Det är i granskog med rörligt markvatten och konstant hög markfuktighet som surdråg, källpåverkad mark, ofta nära en bäck, eller sumpskog. Nästan alltid finns lövträd som sälg, gråal, asp eller björk i närheten. Kärlväxttacket är i allmänhet glest. Mosstacket kan vara tätt eller saknas helt och hållet och vara ersatt av lövförna. På sådana ställen lönar det sig att fingranska marken eftersom arten är liten, ofta fåtalig, och svår att se på håll. Om det funnes möjlighet att uppsöka alla sådana lämpliga miljöer i det jättestora landskapet Hälsingland är jag säker på att den här presenterade förteckningen skulle kunna bli många gånger längre, trots att skogsfrun är både sällsynt och krävande.

Skogsfrun är troligen känslig för modernt skogsbruk, men mycket lite har skrivits därom. Sannolikt är förändrade markvattenförhållanden det största hotet. Torbjörn Eliasson har gjort iakttagelsen att den klarar avverkning, dock efter en nedgång under hygges- och slyskogsfasen (Eliasson & Delin 1991)

Rapportera

Denna förteckning över skogsfrulokaler i Hälsingland är säkerligen ofullständig och innehåller kanske felaktigheter. Jag ber dig hjälpa mig att få den så korrekt

och komplett som möjligt. Dessutom ber jag dig, att om du har tid och känner till någon eller några skogsfrulokaler, att uppsöka dem för att kontrollera hur det står till med arten under sommaren 2005.

Rapportera resultatet till mig,
anders.delin@snf.se
Kulgatan. 40, 81171 Järbo, 0290-700 87.

Citerad litteratur

Eliasson, Torbjörn och Delin, Anders, 1991: Skogsfruns reaktioner på gallring och slutavverkning - observationer i Los. VÄX 1/91, sid. 17-19.

Fyndår	Mån./dag	Församling	Lokalnamn	Upptäckare	Rubin-kordinater
1859	sept.	Bjuråker	Alsjö fåbodar	J.A. Hartman	16g6f0838
1863		Los	Tensberget, dalen nedom gården	J.A. Wiström	15f7d3135
1870		Bergsjö	Nära Älvåsen	J.A. Wiström	16h6a
1874		Ljusdal	Trollsberget	R. Hartman	16f6g3-3-
1879		Ljusdal	Lönnmor = Lindmoren	C. Amnéus	16g6c1334
1892		Alfta	Över-Galvens kvarndamm	J. Lindfors	15g3d4-4-
1895		Ljusdal	Liljeslätt, nära Akinvallen	A.J. Douhan	16f5i3-4-
1896		Färila	S om Risarv nr 3	A.J. Douhan	15f8i0-0-
1898		Arbrå	Koldemoåsen		15g3f
1898		Norråla	Utvik	A.A. Magnusson	14h9e1-4-
1898		Ramsjö	Nedom Våsberget	A. Andersson	16f8h
1902		Alfta	N om Stavsberg	Gottfrid Lidman	14g7b4-4-
1905		Skog	Storrödningssmorán	Gottfrid Lidman	14h6d0-2-
1908		Hassela	Älvåsen, Fagemåsvallen	Bertil Halden	16g6j2-3-
1908		Ångersjö	Ångersjöberget	M. Östman	16f5a0-2-
1909		Kårböle	Gårdmyrberget, nära Gårdmyren	A. Åsell	16f4d4-2-
1909		Kårböle	Kerstaberget, nära Messubodarna	M. Östman	16f4d4-3-
1909		Kårböle	Nötberget	M. Östman	16f5e1-1-
1909		Kårböle	Nära Öjeforsen	M. Östman	16f5e3-1-
1910		Ljusdal	Hjärtvallens skog nära järnvägen	Gottfrid Lidman	16f7j3-2-
1911		Kårböle	Karlstrands kronopark	Gottfrid Lidman	16f6e
1912		Ramsjö	Tevansjö, Gåssjösvedjan	Gottfrid Lidman	16f7g2512
1914		Järvsö	Mjöberget	Gottfrid Lidman	15f8j0-4-
1921	aug. 2	Enånger	Lindefallet	Bertil Halden	15h3b3522
1935	aug. 20	Voxna	Gråsberget	T. Eliasson	15f1f4-1-
1936	juli 25	Voxna	Storberget	T. Eliasson	15f3g0-4-
1936	aug. 2	Voxna	Snårberget	T. Eliasson	15f3g0-3-
1942		Bollnäs	Tjuvberget	Ingrid Hedblom	14g9g1909
1944		Delsbo	Granåsen under Långsbo	Gottfrid Lagerberg	15g9g1-2-

Växter i Hälsingland och Gästrikland 2/2005

Fyndår	Mån./ dag	Församling	Lokalnamn	Upptäckare	Rubin- koordinater
1951	sept. 2	Enångser	Storåsen, Sanicula-lokalen	Zander Säfverstam	15h4b2-1
1951		Los	Grubbyn, Örnberget	N. Sjöberg	15f9d3-1
1951	aug.	Ramsjö	Nära Tevansjö	T. Arnborg	16f7g
1962		Bollnäs	Sjörgråberget	Ulla-Britt Rydbäck	15g2h
1966		Ljusne	Nära Gussisjön	Zander Säfverstam	148e1-0-
1966		Voxna	Lobonäs	Zander Säfverstam	15f4f4-0-
1977		Los	Lillsjöbergets N-sluttning	Torbjörn Eliasson	16f1e2310
1978		Bjuråker	Norrnjupen, under bergbrant	Arnold Larsson	16g5g3910
1979	juli 9	Ovanåker	Homnaflen, sydväxtberg	Jan Hedman	15f0j
1980		Los	Lillsjöbergets N-sluttning	Torbjörn Eliasson	16f1e2313
1980	aug. 19	Ramsjö	Brassberget, Bravadäljan, lok. 1	Peter Ståhl	16f9j3806
1981	aug. 15	Ljusdal	Oppli, Ö om Lövingsån vid bäck	Bengt Stridh	16f4j4237
1982	aug. 11	Ljusne	N Gussisj., 100 m N Jönsasmyran	Åke Ågren	14h8e2404
1982		Los	NV om Kusmyrberget	Torbjörn Eliasson	16f0c1349
1983	aug. 3	Alfta	V om Gullberg, källdråg	Stefan Olander	14f8j2827
1983	juli 30	Los	Lillsjöberget	Jan Hedman	16f1e2209
1984	juli 31	Alfta	Rävaboåsens sydsluttning	Stefan Olander	14f8j3024
1984	juli 22	Voxna	Frostkilen	Per-Erik Lindgren	15f2g3421
1985	aug. 20	Bjuråker	Ö om Stora Hundsjön	Arnold Larsson	16g9d2147
1985	aug. 20	Bjuråker	Långsjöåsen	Arnold Larsson	16g9d
1985	aug. 14	Ovanåker	Bäcken mellan Stugtjärn o Öratjärn	Stefan Olander	15f2i1112
1985	aug. 12	Ovanåker	Norra Hällbergets nordsluttning	Stefan Olander	15f0j2429
1986	juli 20	Alfta	Mellan Stugsjön och Nedre Bursjön	Hans Jonsson	15f5i2943
1986	juli 20	Alfta	Mellan Stugsjön och Nedre Bursjön	Hans Jonsson	15f5i3147
1986	juli 27	Hög	Rödhällsberget	Arnold Larsson	16h1b0932
1986	juli 23	Ljusdal	Bäcken, bäck till Jannestjärn	Bengt Stridh	16g5a1813
1987	aug. 6	Alfta	Flätsklittens nordsluttning	Stefan Olander	14f6j0526
1987	aug. 6	Rengsjö	Slevbäcken	Åke Ågren	15g3j3403
1988	aug. 1	Arbrå	Grossjöbergets SV-sluttning	Anders Delin	15g3j4224
1988		Los	Mårdsjöbackarnas O-sluttning	Torbjörn Eliasson	15f8d1810
1989	juli 24	Bjuråker	S om Klovtorpet, Klovberget	Arnold Larsson	16g6e0529
1989	aug. 4	Bjuråker	Brändboberget, brant SO-sluttning	Arnold Larsson	16g6e4116
1989	sept. 2	Hanebo	Brattåsbergets N-sluttning	Anders Delin	14g6g2639
1989		Ljusdal	N om Svartjärnen	Bert Andersson	16f5i1916
1990	juli 29	Bjuråker	Sumåsvallen, Bäck i SV-sluttning	Arnold Larsson	16g4i2806
1990	juli 20	Järvsö	Bäck 1 km SO Prinsessan	Gunnar Nilsson	15f8j2512
1990	juli 27	Järvsö	Sidskogen, Svartbäcken	Jens Hansen	15g6a2323
1990	juli 26	Järvsö	Orsmilbergets SV-sluttning	Jens Hansen	15g7d0206
1990	juli 24	Järvsö	Bondarvsvallsbergets N-sluttning	Jens Hansen	15g7b3238
1990		Los	Mell. Öm- o Huvudstupab.	Torbjörn Eliasson	15f9d4112
1990	juli 21	Ytterhogdal	Mell. Gillerberg. o Långsjöknippen	Anders Delin	16f7e4443
1991	aug.17	Ljusdal	Kronstugan 2	Bert Andersson	16f5g2909
1991	aug. 9	Ramsjö	Brassberget, Bravadäljan, lok. 2	Peter Ståhl	16f9j4008
1992	juli 29	Alfta	Grytberget, S-sluttning. Liten bäck	Hans Jonsson	15f5j0328
1992		Färila	Uppströms Håvrahällan	Sven-Erik Färilin	16f2j2010
1992		Färila	N om Ljusnan, uppströms Enån	Bengt Stridh	16f3h4000
1992	juli 3	Hanebo	Brattåsbergets N-sluttning	BHU	14g6g2835
1992		Los	Örnbergets SV-sluttning	Johan Abenius	15f9d3110
1993	aug. 24	Arbrå	Mellan Söndagsberget och Långblå	Åke Englund	15g5i2223
1993		Enångser	Laxtjärnsberget-Blindtjärn	Åke Englund	15g4i4936
1993		Los	S om Hällbrottsmyran	Torbjörn Eliasson	16f0d2812
1993		Ytterhogdal	Björnberget	Bert Andersson	16f5c3-3-
1994		Los	Ö om Kämpmyrtjärn	Torbjörn Eliasson	16f0c2648
1994		Rengsjö		CLA	15g3j3404

Fyndår	Mån./ dag	Församling	Lokalnamn	Upptäckare	Rubin- koordinater
1994		Ytterhogdal	Örastupet	Bert Andersson	16f6a3-3-
1995		Ljusdal	Kalvsjön	Rolf Lundqvist	16f6f2-1-
1995		Los	Back-Erkers-moren	Torbjörn Eliasson	16f0d2600
1995	aug. 13	Skog	S om Gruvmyran	Kent Westlund	14h5c1348
1995	sept. 11	Trönö	SO om Älgmyran	Åke Ågren	15h3b0327
1996	aug. 24	Färila	Käpparbäcken	Karin Engvall	16f3f0131
1996		Los	Tensbergets nordslutning	Torbjörn Eliasson	15f7d4535
1996		Los	Tensbergets ostslutning	Torbjörn Eliasson	15f7d4139
1997	aug. 5	Delsbo	Gryttjesberget	Gunnar Ersare	16g0f
1997		Ytterhogdal	Ursjön	Bert Andersson	16f9f1-2-
1998	sept. 22	Delsbo	Svartviksberget	Gunnar Ersare	16g0f
1998	sept. 6	Ramsjö	Ensjökarna, Ö om Utloppsloken	Stefan Olander	17f1h3813
1998		Skog	Strands fåbodskog Ö Böles Noran	Kent Westlund	14h5d1401
1998		Ytterhogdal	Längsidberget	Bert Andersson	16f7d3-2-
1998		Ytterhogdal	Florkölen	Bert Andersson	16f8c2-3-
1999		Ljusdal	Överdal	Bert Andersson	16f6h0-4-
1999		Ytterhogdal	Fagerbäckskojan	Bert Andersson	16e8j2839
1999		Ytterhogdal	Aspan	Bert Andersson	16f6a4-4-
1999	aug. 3	Ytterhogdal	Fagerbäcken	Anders Delin	16e8j2125
1999		Ångersjö	Haberget	Bert Andersson	16f6b2-1-
2000		Bjuråker	Norrnjupen, bäck i brant O-sluttn.	Arnold Larsson	16g5g4302
2000		Bjuråker	Norrnjupen, bäck i brant O-sluttn.	Arnold Larsson	16g5g4301
2000	aug. 19	Färila	Gommorsbergets S-slutning	Lotta Delin	16f3f2907
2004		Ljusdal	Bäcken till Måndagstjärn	Kerstin Nyholmer	16g9b0747
2004	aug. 6	Ramsjö	Kuntmyrbäcken	Anders Delin	16f8f2121
		Färila	Föne, mellan Holmen och Föne	Rosa Wallgren	16f1j
		Los	Kullarna, S om Storkullen	Torbjörn Eliasson	16f0a5-5-

Tack för bidrag – kom med fler!

Anders Delin

Redaktionen ber härmed att få tacka för alla läsvärda bidrag till VÄX. Vi vill också uppmana alla som har något att berätta, som kan vara av intresse för läsekretsen, att föra det vidare till oss.

Redaktionens ambition är att presentera ett så varierat utbud av artiklar som möjligt. Alla läsare ska kunna hitta åtminstone något som passar hennes eller hans smak och intresseområde. Vi strävar efter att få så många olika personer som möjligt att skriva och vi anstränger oss för att få med många olika grenar av botanikens stora träd.

Vi tar emot bidrag i alla former, från tryckfärdiga manus ur din dator till handskrivna brev. Bidragen får vara hur korta eller långa som helst. Den vägledande principen för oss när vi bedömer om vi vill publicera ett bidrag är att det ska vara läsvärt för dem som får tidskriften i sin hand. Det är inte bara föreningens medlemmar i länet utan även de som bor i andra delar av landet och de som råkar se tidskriften i ett kommunalt bibliotek, en myndighets eller ett företags kontor o.s.v.

Vi har ett litet förråd av manus för att kunna välja dem som bäst passar för tidskriftens omfång. Det gör att allt material som kommer in inte publiceras i nästa nummer. En del kan få vänta till numret därefter.

Svinroten *Scorzonera humilis* i Muntebo

Barbro Risberg

Muntebo är ett gammalt kulturlandskap som ligger norr om sjön Lill-Gösken, mellan sjön och den gamla landsvägen till Fagersta by, i södra utkanterna av Hofors. På gamla fotografier har jag sett stora öppna ytor i området. När jag började vistas i området vid mitten av 1960-talet var de gamla åkrarna nyplanterade med granplanter. När dessa granplanter efter några år nådde julgransstorlek, var de favorit-tillhåll för traktens rosenfinkar, som byggde bon i dem. Det var under de åren, som rosenfinkens antal kulminerade i trakten.

Mellan de gamla åkrarna fanns då och finns fortfarande bestånd av rikare lövskog. De är relativt sammanhängande norr om sjön, längre mot norr handlar det om större eller mindre dungar, insprängda i det igenväxande, granplanterade gamla kulturlandskapet. Det finns också några fuktstråk, en bäckdal som utvidgar sig till en mindre våtmark och några tydliga källstråk. Det finns fortfarande relativt öppna gläntor med gräsväxt. Floran i aspdungarna tyder på rik mark. Skavfräken *Equisetum hyemale*, blåsippa *Hepatica nobilis*, vitsippa *Anemone nemorosa*, ormbär *Paris quadrifolia* och liljekonvalj *Convallaria majalis* är ymnigt förekommande, liksom buskar av skogsstry *Lonicera xylosteum*, måbär *Ribes alpinum* och tibast *Daphne mezereum*. Andra inslag är hässlebrodd *Milium effusum* och trampgröe *Poa supina*.

I fuktstråken växer bl.a. ask *Fraxinus excelsior*, klibbal *Alnus glutinosa*, skogs-säv *Scirpus sylvaticus*, kabbeleka *Caltha palustris* ssp. *palustris* och korallrot *Corallorhiza trifida*. I källdragen har jag hittat bl.a. gullpudra *Chrysosplenium alternifolium*, kärrbräsma *Cardamine pratensis* ssp. *paludosa*, rankstarr *Carex elongata* och dvärgmåra *Galium trifidum*.

Svinroten upptäcktes i Muntebo i juni 1983. Växtplatsen låg nära gamla Fagerstavägen, som avgränsar området mot norr. Vid upptäckten blomrade ca 10 ex av arten i en stor vegetativ bladmatta, där arten växte tillsammans med de snarlika bladen av liljekonvalj. Växtplatsen kan beskrivas som igenväxande hagmark. Under de första åren var beståndet relativt konstant, men minskade i takt med att lövsly tog över på platsen. I mitten av 1990-talet var beståndet här helt borta. Ca 10 m från den beskrivna fläcken, på andra sidan om en mindre körväg, upptäckte vi efter några år ett mindre bestånd. Det fanns nära vägen och den växtplatsen hade ett öppnare läge än den först upptäckta. Där fanns några större aspar *Populus tremula* som hindrade slyuppslag. I skuggan av en av dem finns fortfarande ett mindre antal bladrossetter, som mest några tiotal. När jag tittade till lokalen hösten 2004 hittade jag två blomstänglar av svinrot. Det finns skäl att följa upp det bräckliga beståndets utveckling. Tyvärr bedömer jag inte prognosen för det som ljus.

Däremot gjorde jag i juni 2004 ett annat intressant växtfynd i närheten av svinrotlokalen. I en av de kvarvarande gläntorna hittade jag ett praktfullt bestånd

av klasefibbla *Crepis praemorsa*, ca 50 ex rikt blommande plantor. I likhet med svinroten är klasefibblan här säkert ett minne av den tidigare markanvändningen.

Smalskaftslav i ett övergivet kalkbrott

Nicklas Gustavsson

Smalskaftslav *Chaenotheca gracilentia* (Ach.) J. Mattsson & Middelb. är en sällsynt knappnålslav med grymig grågrön bål och fruktkroppar med slanka, slingrande skaft. Den hade tidigare det vetenskapliga namnet *Cybebe gracilentia* (Ach.) Tibell men det har konstaterats att den är så nära släkt med knappnåslavarna i släktet *Chaenotheca* att det inte finns någon anledning att urskilja ett särskilt släkte. Gemensamt för nästan alla dess drygt hundra lokaler i landet är att den växer i mycket skuggiga och skyddade lägen. Det i särklass vanligaste substratet är ved av diverse träslag, gärna i t.ex. håligheter på levande träd eller i stubbar. Jag har hittat några uppgifter om fynd på udda substrat. Leif Tibell har funnit den på sten i Norge och Janolof Hermansson har hittat den på packad sand i nipa i

Leksand. Det finns även enstaka uppgifter om att den kan växa på jord.

År 2004 gjorde jag ett fynd i Torsåker på ovanligt substrat. Det är i ett gammalt övergivet kalkbrott på Körberget. På berget finns ett område med ett antal dagbrott som är känt för intressant kärlväxtflora. Jag hittade smalskaftslaven i ett brott i den norra änden av gruvhålsområdet. Detta stenbrott är grunt och övergavs troligen tidigt. Laven växer på en vågrät stenyta, en liten klipphylla med ett överhäng av jord och sten ovanför. Jag vågar inte säga vilken bergart det är, men den verkar lättvittrad och är kalkhaltig. På denna lokal bekräftar laven sitt rykte om att vara skuggälskande och luftfuktighetskrävande, medan däremot substratet är avvikande. Se bild på framsidan.

Nya lavar för Hälsingland och Norrland

Åke Ågren

Biatoridium delitescens

Bål gråvit otydlig. Apothecierna bleka-brunaktiga, platta-välvda. De flesta lavar har åtta sporer i varje sporsäck men denna art har ca hundra i varje sporsäck och är därmed lätt att skilja från andra liknande arter. Funnen på lönn i Vallsänge, Hanebo. Känd tidigare från Sk. Sm. Hl. Bh. Dls. Vg. Vrm.

Kviströnnlav Buellia arnoldii

Bål vitaktig, tunn-måttligt tjock, slät-skorvig. Apothecierna svarta med kant. Lik den vanligare rönnlaven *B. disciformis* men skiljs bl.a. på en annan typ av sporer. Funnen på ved nära Ljussjön i Skog. Bekräftad av Anders Nordin. Känd tidigare från Hl. Ög. Vrm. Upl. Gstr.

Lecidea gibberosa

Bålen består av vita finkorniga fläckar. Apothecierna bleka-gulbruna, platta med tunn kant, välvda och kantlösa. Bekräftad av Tony Foucard. Funnen på granstubbe vid Trönöån. Känd tidigare från Sm. Ög. Vrm. Upl. Lul.

Ochrolechia szatalaënsis

Bål vit-gulgrå, tunn, slät-smårynkig, blekt orangegula, ofta tjock ojämnt vårtig med runda korniga soral. Apothecierna brunrosa-blekorange med rynkad-veckad kant. Har tidigare inkluderats i blek örnlav *O. pallescens* men nu urskiljd i flera landskap. Bekräftad av T. Foucard. Funnen på ved i Fålnäs, Trönö.

Halmgul örnlav Ochrolechia alboflavescens

Bål blekgul-grågul, ofta tjock, ojämn-vårtig med runda korniga soral. Apothecierna blekrosa-blekorange med rynkad-veckad kant. Funnen på tallbark i Ryggesbo, Alfta 1997 av Magnus Andersson, lämnad till Fredrik Jonsson, sedan till mig för identifiering. Fredrik har på senare tid funnit arten på flera platser i Hls. Känd från Upl-Dr. Troligen förbisedd.

Porpidia lowiana

Bål vit-gråvit, slät-vårtigt ojämn. Apothecierna svarta, talrika, med något pruniös skiva, sittande, med tydlig kant. Står nära den vanligare *P. cinereoatra* som har tjockare bål och insänkta apothecier. *Porpidia* är ett svårbedömt släkte och kanske inte alla arter är bestämda. Bekräftad av T. Foucard. Funnen på silikatsten på Storsjöberget i Rengsjö. Känd från Upl. Hrj-Lapland.

Korall-lav Sphaerophorus globosus

Busklav med bruna och grå grenar. Ej upptagen för Hls i Norden Lichen Flora Volume 1. Förbisedd? Funnen bl.a. på Skatberget, Söderhamn och Gussiberget, Ljusne.

Muellerella pygmaea* var. *ventosicola* på vindlav *Ophioparma ventosa

Svarta perithecier, insänkta-sittande, mest på bålen men ibland även på apothecierna på

vindlaven. Funnen på Gussiberget, Ljusne. Känd från Srm. Hrj. Jmt. och Lappland.

Vindlaven är en av våra vackraste lavar med sin tjocka benvita bål och röda-brunröda apothecier. Den är vanlig i fjällen, men avtar söderut och finns också på berg och stora stenar i öppen miljö där vinden ligger på, därav namnet vindlav. Som färglav prisas den högt av Westring, som redovisar 37 olika färger. Han skriver ”Den förtjänar uppmärksamhet och fullkomligare granskning och skall emellertid roa fruntimren med sina många förändringar på färger som är sällsynta och svårigen kunna fås på annat sätt.” (Lavar en fälthandbok Roland Moberg Ingmar Holmåsen).

Ovanstående arter finns eller kommer att deponeras i Uppsala Universitet, Evolutionsmuseet.

Använd bestämmingslitteratur:

Tony Foucard, 2001: Svenska skorplavar.

Rolf Santesson, Roland Moberg, Anders Nordin, Tor Tönsberg, Orvo Vitikainen, 2004: Lichen-forming and lichenicolous fungi of Fennoscandia. Nordic Lichen Flora Volume 1 and 2.

Jag måste reservera mig för att spridningsuppgifterna kan vara otillförlitliga, om man skall döma av att 33 lavar och parasiter av mig deponerade i Uppsala saknas i den senaste upplagan av Lichen-forming and lichenicolous fungi of Fennoscandia 2004.

Rättelse!

Aspicilia gibbosa är uppgiven som ny för Hls. i VÅX nr 3 2003. Arten är nu reviderad av Anders Nordin till att vara en avvikande form av mörk gråstenslav *Aspicilia caesiocinerea*. Det händer mycket nu på lavfronten, felbestämningar av gamla lavar på museerna rättas till, man urskiljer nya arter, man blandar om i släkterna och ändrar gamla namn till nya. Tur att man är ung för det är svårt att hänga med i svängarna.

Skog i Norge

Magnus Andersson

Vet du vad huldrestry, svartsonekjuka, flekkgrisøre och mogop är? Om inte, kan du få reda på det här. Jag tänkte berätta om mina erfarenheter från norsk skog och naturvård. Jag har under hösten 2004 jobbat med naturfaglige registreringer åt norska staten och fylkesmannen (motsvarande länsstyrelsen) i Hedmarks fylke. Där har jag snappat upp en del som kan vara kul att känna till.

Till att börja med måste sägas att det finns betydligt mindre skog i det bergiga Norge än i Sverige. Bara en fjärdedel av landet täcks av skog och 80 % av denna är privatägd. Skogen har alltså inte samma ekonomiska betydelse för Norge.

Nederbörd

Det regnar däremot mer i Norge märkte en ofta genomblöt inventerare. Ett förhållande som får genomslag i vegetationen. Årsnederbörden varierar stort i Norge, men på de flesta platser är den högre än hos oss i Gävleborg. I östra Norge är värden på 700-1000 mm vanliga (400-700 mm i Gävleborg), men ju närmare kusten man kommer desto större blir nederbörden och i västra Norge faller på vissa platser mer än 4000 mm per år! Där finns boreal regnskog med säregna ekosystem som jag tyvärr inte har haft tillfälle att besöka ännu.

Det fuktiga klimatet och havets utjämnande inverkan på temperaturen under året gynnar oceaniska arter. På kärlväxtsidan märks till exempel bjønnekam (kam-

bråken *Blechnum spicant*), kranskonvall (kransrams *Polygonatum verticillatum*) och skrubbar (hönsbär *Cornus suecica*) som vanliga inslag. Speciellt bjønnekammen är en mycket trevlig växt med härligt elegant växtsätt. Den växer oftast bland smalbladiga gräs i mossiga granskogsslutningar och dalbottnar med hög markfuktighet. Ett par mossor som ofta ses är kystkransmose (västlig hakmossa *Rhytidiadelphus loreus*) och kystjannemose (vågig sidenmossa *Plagiothecium undulatum*).

Skogsbränder har inte format det norska skogslandskapet i samma höga grad som det svenska. Bränder uppstår mer sällan i fuktiga skogar.

Bergen

Det bergiga landskapet är en annan naturgiven förutsättning som påverkar skogens struktur och florans sammansättning. Fjällväxter går långt söderut i landet, högorter som turt (torta *Cicerbita alpina*), tyrihjul (nordisk stormhatt *Aconitum lycoctonum* ssp. *septentrionale*) och fjällkvanne *Angelica archangelica* kan ses långt sydligare än Oslo. Andra växter som är knutna till rasmarker, berggrötter, lodytor och sydvästberg har också en större spridning.

Det bergiga landskapet får till följd att skogen på korta avstånd snabbt kan ändra karaktär från vindpinad och toppbruten fjällskog till varma slutnings-

skogar och lummiga lövskogar i dalsidorna. Skogen blir zonerad. Å ena sidan kan stora sammanhängande områden längs med lisdorna (sluttningarna) vara ensartade, å andra sidan kan variationen vara mycket stor i höjdded och där sluttningen genombryts av bekkeklyfter (bäckraviner). En hänglavsrik och fuktig gran-skog kan gränsa till ett sydvästberg med torktåliga och varmekjære karplanter (värmeälskande kärlväxter).

Skogsbruket

Ett tredje förhållande som påverkat skogen i vårt grannland är de återkommande dimensionsavverkningarna av sågtimmer som i delar av landet pågått ända sedan 1600-talet.

Norrmännen hade en väl utvecklad kontakt med England och exporterade mycket virke dit. Timmer flottades även in till svenska gruvorter.

På många håll är alltså skogen starkt utnyttjad och utarmad och inte alls så orörd som jag i min enfald hade gjort mig en bild av. Jag tänkte nog att skogen skulle vara som en fortsättning på de svenska, mindre påverkade fjällskogarna, men speciellt de skogar som ligger omkring gruvorter med lång historia som Röros och Kongsberg har sedan århundraden skattats på kolved och virke. Produktionsskogen har om möjligt en ännu större brist på död ved än här i Hälsingland. Till detta bidrar att skogsbönderna och annat folk i mycket större utsträckning bor kvar på landet och är aktiva. Om man åker över gränsen från Gördalen norr om Fulufjället och in i norska Ljørdalen slås man av hur många gårdar i drift som finns där.

Den privata skogen är som en småskalig mosaik av huggna gläntor, dungar, djupare skog, blädningshuggen skog, ungskog och gammal skog. Blädning verkar generellt vara en vanligare avverkningsmetod. Deras annorlunda sätt att avverka kändes främmande för mig. Man hade på flera ställen huggit all skog nere i bäckdalar ända mot bäcken, men däremot lämnat skogen på kullarna bredvid. Det känns rätt så bakvänt ur ett naturvårdsperspektiv!

Men lika litet som det går att få en enhetlig bild av skogen och skogsbruket i Sverige, går det att få en sådan i Norge. Följaktligen finns det stora områden med mer orörd skog även här. Speciellt på högre nivåer, där skogen har lägre produktionsförmåga, hittas fina områden som ibland är urskogsartade. Jag tänker beskriva tre norska områden helt kort för att ge en bild av de naturvärden och arter som finns där. De skogar jag har besökt ligger dels på norska sidan om Fulufjället, dels söder om Elverum i höjd med Syslebäck och slutligen på Skrimfjella söder om Kongsberg, ca 5 mil sydväst om Oslo.

Västsidan av Fulufjället

Det här är ett milsvitt område på mager sandstensgrund längs sluttningarna av 1000-meters-fjäll med rasmarker och blockiga bäckraviner. Toppbruten gran-skog upp mot fjällkanten och magra furuskogar dominerar. Vegetationen liknar den på svenska sidan om gränsen, men har lite större inslag av fjällväxter. Längs västsluttningarna av ett par fristående höjder (Fregn och Bjørnåsen) finns dessutom en rikare flora till följd av diabasinslag. Här hittas taggbregne (taggbräken *Poly-stichum lonchitis*) vid bergfoten, medan

snöildre (fjällbräcka *Saxifraga nivalis*), småbergknapp (liten fetknopp *Sedum annuum*), mogop (mosippa *Pulsatilla vernalis*), ullarve (ullig fjällarv *Cerastium alpinum* ssp. *lanatum*) och blårap (blågröe *Poa glauca*) växer på klippdyllor. Mosippan hittas också i varma, kalkpåverkade tallskogar nedanför lodytorna tillsammans med flekkgriöre (slätterfibbla *Hypochoeris maculata*) och grönnkulle (grönkulla *Dactylorhiza viride*). Längs bäckar i dessa frodigare partier ses utöver torta, stormhatt och fjällkvanne även trollbär (trolldruva *Actaea spicata*), kransrams, rikligt med maigull (gullpudra *Chrysosplenium alternifolium*) och på något ställe strutseving (strutbräken *Matteuccia struthiopteris*) och huldreblomst (skogsfru *Epipogium aphyllum*). En annan rolig förekomst är en ensam alm *Ulmus glabra* ssp. *glabra* som står i en sydvästvänd blockmark på rätt hög höjd.

På granlågor i fjällskogen hittas en lång rad rödlistade tickor, eller kjuker som det heter på norska. Duftskinn (doftskinn *Cystostereum murraii*) och svartsonekjuke (gränsticka *Phellinus nigrolimitatus*) är de som är mest typiska för den fjällnära skogen, men även de fina sibirskjuke (ostticka *Skeletocutis tschulymica*), sjokoladekjuke (blackticka *Junghuhnia collabens*), brun hvitkjuke (fläckporing *Antrodia albo-brunnea*), granrustkjuke (ullticka *Phellinus ferrugineofuscus*), rynkeskinn (*Phlebia centrifuga*) och rosenkjuke (*Fomitopsis rosea*) m.fl. ses på några ställen. På rik, fuktig mark står den fina luddfingersvampen (*Clavaria purpurea*) som lila spretande fingrar.

Längs fjällkanten finns det gott om säl *Salix caprea* med mycket *Lobaria*-arter

som lungenever (lunglav *Lobaria pulmonaria*) och skrubbenever (skrovellav *L. scrobiculata*). Dessa växer även på kalkrika sandstenslodytor, som härbärgerar ganska många intressanta lavar, exempelvis guldorangelav *Caloplaca chrysojeta*. En annan lav som hittas rikligt och är typisk för fjällnära skogar är granseterlaven (knottrig blåslav *Hypogymnia bitteri*). Däremot hittar man ingen ulvelav (varglav *Letharia vulpina*) på talltorrakorna, vilket åtminstone jag hade förväntat mig. Den har väl gått åt till att ta död på de norska vargarna!

Gammelseterskogen söder om Elverum

Nu har vi rört oss lite mot sydväst och i vegetationen anas något av oceaniskt inflytande. I västsluttningarna, som får ta emot mest regn, hittar man vågig sidenmossa och kambräken. Detta är ett relativt flackt område med talldominerade höjdplataer, granskogssluttningar och myrområden på fattig gnejsberggrund. Här syns det tydligt hur skogsbruket har omformat skogslandskapet. På högre höjd finns mer naturlig skog som uppkommit efter skogsbrand på 1700-talet med efterföljande avverkning av den brända skogen. Ett intressant inslag är de mycket höga och toppiga maurtuerna (myrstackarna) av taigamyran som ibland är klart över två meter höga. Dessa sågs även i Fulufjällsområdet. Lunglav och skrovellav som var så rikliga där finns däremot knappast alls här. Doftskinnen syns dock på flera ställen i toppbruten granskog och gränsticka liksom ullticka på något ställe, annars är det rätt tomt på naturskogens speciella arter.

Skrimfjella söder om Kongsberg

Det här är ett spännande område ännu längre mot sydväst där det oceaniska inflytandet börjar synas tydligt. Kambräken är mycket vanlig, liksom hönsbär och kustens mossor. Området är på flera ställen starkt sönderbrutet av stup och sprickdalar som skär igenom höjderna som når ca 850 meters höjd. Berggrunden består mestadels av världens vackraste bergart - Larvikit, som i norr gränsar till urkalksten, där det finns karstgrottor och kalkskogar. Kala eller glest tallbevuxna höjdpåsar växlar med mossig, helt grandominerad skog i sänkor och sluttningar. Gott om sydvända bergssidor skapar goda förutsättningar för värmeälskande arter. I sådana ser man bland annat blåveis (blåsippan *Hepatica nobilis*), skogsvikke (skogsvicker *Vicia sylvatica*), vårerteknapp (vårärt *Lathyrus vernus*), skogsvinerot (stinksyska *Stachys sylvatica*), myske (myska *Galium odoratum*), hassel *Corylus avellana* och någon alm.

Hit upp nådde inte de omfattande avverkningar som skedde omkring silvergruvan i Kongsberg, eller så var det flera hundra år sedan sist. Det här är doftskinnets och gränstickans förlovade land. Stora mängder granlångor finns spridda i områdets skogar. Man hittar också en del andra intressanta kjuker, men två av de mest intressanta, dråpekjuke (gropticka *Oligoporus guttulatus*) och lappekjuke (lappticka *Amylocystis lapponica*), som båda är mycket seldne (sällsynta) i Norge, växte i de nordöstra sluttningarna av massiven, liksom sträckande sig mot de mer kontinentala delarna av Norge. En annan raritet som finns på några platser i

området är huldresty (långskägg *Usnea longissima*). Den växer i stort sett bara norr och öster om bergssidor, i skydd av försurande sydvästliga luftmassor. Den har gått starkt tillbaka även i Norge, men här har den fortfarande livskraftiga populationer. I dessa skyddade branter kan man också få se randkvistlav (skuggblåslav *Hypogymnia vittata*) och kort trollskjegg (broktagel *Bryoria bicolor*). Spår av skogsbrand ses bara på någon plats och verkar inte ha haft något riktigt stor betydelse för skogens struktur i området de senaste 500 åren. Här, liksom i Fulufjällsområdet, finns tall ända upp till ca 520 års ålder.

Det här området är alltså klart oceaniskt påverkat, men närmare kusten blir påverkan ännu större och inslaget av ädelövträd ökar. Därmed finns förutsättningar för en lång rad av spännande oceaniska lavar och mossor och andra organismer som lever på ädelövträd. Dessa hoppas jag kunna upptäcka vid sommarens inventeringar.

Naturvård och skogsskydd i Norge

I Norge har man en rödlista från 1998 som inte skall revideras förrän 2008. Man skall nu efter svensk modell starta upp en fristående artdatabank även i Norge. Den ska i fortsättningen ta hand om rödlistan. Tidigare har direktoratet för naturförvaltning stått för detta arbete. Andra viktiga aktörer på den norska naturvårdshimlen är NINA - Norsk institutt for naturforskning och Siste sjanse.

I Norge används inom skogsbruket begreppet nyckelbiotop, som har svenskt ursprung. Det är dock inte lika spritt utan används i begränsad omfattning, speci-

ellt av en del skogsbolag och innebär inget formellt skydd för skogen. Man genomför även MiS-registreringar. MiS betyder miljövärden i skog. De värden som registreras är framförallt strukturer, inte så mycket arter. Inom naturvärden används också begreppet Naturtyp, som är ett kvalitetsbegrepp för en lång rad olika naturliga biotoper med högt värde. De olika Naturtyperna utgör grund för de Kjerneområden som i sin tur utgör kärnorna i de områden som ska ges skydd. I Norge har man liksom i Sverige naturreservat och nationalparker, men också landskapsvernområden, som är en typ av hänsynsområden där inte bilden av landskapet skall förändras genom exempelvis vägbyggen eller andra tekniska ingrepp. Det ger dock inget vidare skydd för skogen och nu håller man på att överföra en del sådana till reservat.

Om man ser det procentuellt är det ungefär lika stor andel skog skyddad i Norge som i Sverige. Det går lite stötvis fram med skogsskyddet. Norska stortinget har

nu gett i uppdrag åt direktoratet för naturförvaltning att genomföra biologiska inventeringar för att skydda ytterligare barrskog i Norge. Man gör en systematisk satsning på stora sammanhängande områden och på de naturtyper som saknar skydd enligt den mangelanlys (bristanalys) som gjorts för landets olika regioner.

Ja, detta var något av det jag erfarit. Om du är nyfiken på att ta reda på mer om norsk natur så finns det en del böcker och bra hemsidor på Internet som kan vara av värde:

-Vegetationstyper i Norge av Eli Fremstad, 1997, NINA Temahäfte 12.

-Lavflora Norske busk- og bladlav av Hildur Krog m.fl. Universitetsforlaget.

-DN-håndbok 13 - 1999 Klarlegging av naturtyper, Verdisetting av biologisk mangfold.

-NINA:s hemsida: www.nina.no

-Direktoratet for naturforvaltnings hemsida: www.dirnat.no

Färgbilder på nästa uppslag:

Ett ca 1,5 mm långt skott av mikroskapania med rikligt med groddkorn. Foto Henrik Weibull.

En flik av ett blad från mikroskapania, där man ser de karakteristiskt tjockväggiga cellerna närmast bladkanten. Foto Henrik Weibull.

Ensjölokarna, lokalen för mikroskapania. Foto Anders Delin.

Svinrot. Lokalen i Muntebo 1984. Foto Barbro Risberg.

Floraväkteri i Gästrikland 2004

Birgitta Hellström

KÄRLVÄXTER

Starkt hotad EN

Rutlåsbräken, *Botrychium matricariifolium*

1. Storvik, Hosjön, 13G4h 2501

1994 5 ex fert. (PST)

1995 4 ex fert.

1996-2004 0 ex, utgången.

Rapportör: Mats Wiklund

Ängsklint, *Centaurea phrygia*

1. Hästbo, vid "Abrams", Rubin 13H3e 0819 (gamla 0920)

1987 N=4 (Gunnar Eriksson)

1988 N=4 (BHE)

1989 N=4 (Gunnar Eriksson)

1990-2004 N=4

(N=1 ensiffrig förekomst, N=2 tvåsiffrig förekomst osv)

Rapportör: Birgitta Hellström

2. Hästbo, vid Evert Eriksson, Rubin 13H3e 1225

1987 N=1 (Gunnar Eriksson)

1988 16 ex (BHE)

1989 N=2 (Gunnar Eriksson)

1990 106 ex

1991 160 ex

1992 20 ex

1993 5 ex

1994 15 ex

1995 26 ex

1996 41 ex

1997 32 ex

1998 7 ex

1999 8 ex

2000 3 ex

2001 8 ex

2002 5 ex

2003 7 ex

2004 9 ex

Rapportör: Birgitta Hellström

Parkmåra, *Galium pumilum*

1. Västanhede, Rubin 13G0j 0921

1991 1 lokal funnen.

1996 3 lokaler funna.

1998 50 ex på 2 kvm, de 2 andra lokalerna ej besökta.

2000 N=2, de 2 andra lokalerna ej besökta.

2001 täcker 50% på 3,50x2 m. Nyfynd dellok. 50% på 1,70x1 m, 13G0j 0822. De ena lokalen ej påträffad.

2002 svårinventerat, borttorkat det mesta p.g.a. den torra sommaren.

2003 svårinventerat, borttorkat det mesta, syntes lite rester av den.

2004 stabil förekomst på 4,5x2,5 m.

Dellokaler: yta 1,0x0,5 m Rubin 13G0j

0918, yta 1,0x0,6 m Rubin 13G0j 0922,

yta 0,5x0,3 m Rubin 13G0j 0822.

(N=1 ensiffrig förekomst, N=2 tvåsiffrig förekomst osv)

Rapportör: Gunni Hedkvist

Sårbar VU

Mosippa, *Pulsatilla vernalis*

1. Björke 2 km NNO, Heden, Rubin

13H8f 1511
1800-talet Hartman.
2003 Anna Lena Lundell.
2004 2 st tuvor med 2 ex fert. och 11 ex
veg.

Rapportör: Gunnar Bakken

Topplåsbräken, *Botrychium lanceolatum*

1. Flatsjön SV, Gatberget, Rubin 13H1e
1628
1990 13 ex fert. (PST)
1991 22 ex fert. (PST)
1994 0 ex (BIJ)
1995 0 ex (BIJ)
1998 1 ex fert. främre del av vändplan.
1999 1 ex fert. främre del av vändplan.
2000 0 ex
2001 2 ex, dessa två stod ej där vi såg
den förra, utan fanns i borte änden av
vändplan.
2002 1 ex, förra årets 2 ex återfanns ej,
årets ex stod mitt i vändplan.
2003 0 ex, förmodl. så har vändplan
använts till timmerupplag, bar död mark
till stor del.
2004 0 ex

*Rapportörer: Birgitta Hellström,
Gunnar Bakken*

Åsstarr, *Carex pallens*

1. Årsunda, Främlingshemsvägen 18,
Rubin 13H2a 0310
2004 mindre tuva i backtimjantuva,
Nyfynd 2003.

Rapportör: Gunni Hedkvist

Ryl, *Chimaphila umbellata*

1. Hohällan S, östra kanten av traktor-
väg, Rubin 13G4h 0102 (gamla 0202)
1995 två st kloner 5x3,5 m och 1,5x1 m.

1996 klonen 5x3,5 m har mycket mer än
100 skott och blommade med ett tiotal
blomställningar. Klonen 1,5x1 m har ett
tiotal skott och ca 5 blomställningar.
1997 klonen 5x3,5 m lika som 1996 (skott),
flera tiotal skott blommat. Klonen 1,5x1 m
har flera skott som blommat, annars som
1996.

1998 ytterligare en klon funnen med 27
skott, en hade blommat. De två andra
klonerna friska med rikligt med blom-
knopp.

1999 de tre rylklonerna är intakta.

2000 alla tre klonerna mår bra. Norra
klonen med ca 150 fertila skott och minst
lika många sterila. Södra klonen 14 ex
fertila och flera sterila skott. Tredje klonen
(gulmärkt stig) 10 fertila och 42 sterila.
2001 mycket få blomknoppar. Norra
klonen 3 st, södra klonen 1 st, gulmärkt
stig 0 st. Ytterligare en klon hitades,
1x1,5 m med ett tiotal skott och få
fjölårsblommor, ingen blomknopp i år.
2002 klon 1, 5x3,5 m, ca 80 skott och de
flesta med blommor. Klon 2, 1,5x1 m, 6
fertila skott. Klon 3, gulmärkt stig, 6
fertila skott. Klon 4, 1x1,5 m, 3 fertila
skott. Klon 5, nyfynd 2002, 2 sterila
skott 8 m SSO om klon 2.

2003 klon 1, mer än 100 skott, många av
dem med 5 blommor per flock. Klon 2,
ser ut att öka, har rikligt med friska
bladbärande skott och blomställningar.
Klon 3, ser ut att öka, har rikligt med
friska bladbärande skott och blom-
ställningar. Klon 4, ser ut att öka, har
rikligt med friska bladbärande skott och
blomställningar.

2004 klon 1, ett hundratal fertila skott
med blomknopp, yta 3,5x4,5 m. Klon 2,
20 fertila skott med blomknopp. Klon 3,

14 fertila skott med blomknopp, yta
1,5x1,5 m.

*Rapportörer: Lotta, Ellinor och Anders
Delin*

Fältgentiana, *Gentianella campestris*

1. Grönsinka, Sjöänget, Rubin 12G7i
3541

1991 20 ex och 50 m längre bort ca 126
ex (PST BLO)

2003 lokalen ej besökt.

2004 0 ex

*Rapportörer: Bengt Stridh, Birgitta
Hellström*

2. Sörgården, Bagghyttan, Rubin 12G9h
3309

1989 Länsstyrelsen ängar och hagar,
Jonas Lundin.

1991 25 ex (BRI)

2003 lokalen ej besökt.

2004 0 ex, BRI besökte lokalen två
gångar till, senast 22/8, utan att finna
några.

*Rapportörer: Barbro Risberg, Bengt
Stridh, Birgitta Hellström*

3. Hade, Gundbo Gruvor, Rubin 12H7e
2005 och 1905

1984 50 ex ca på Rubin 12H7e 2005 (PST)

1996 37 ex på Rubin 12H7e 2005 och 79
ex på Rubin 12H7e 1905 (PST)

2003 1 ex sågs bara på dessa två
koordinater (BHE GOD)

2004 10 ex på Rubin 12H7e 2005, inga
sågs på Rubin 12H7e 1905.

*Rapportörer: Birgitta Hellström, Bengt
Stridh*

4. Alderhulten, Djupmurs NO, Rubin
12H9a 0241

1913*15 Alderhulten (Sylvén)

1987 Länsstyrelsen ängar och hagar,
Stefan Grundström.

1991 ca 60 ex på en yta av 9 kvm,
ytterligare några små bestånd inom
samma lokal.

1992 finns kvar.

2003 eftersökt men ej påträffad, igenväxt
mark.

2004 lokalen ej besökt.

*Rapportörer: Lotta och Anders Delin,
Gullan Andersson, Gunni Hedkvist*

5. Fäbods slätteräng, Rubin 13G0h 1742

1987 1 ex, Länsstyrelsen ängar och
hagar, Stefan Grundström (Barbro
Risberg)

1988 – 1999 ej påträffad (Barbro Ris-
berg)

2000 50 ex minst (GHE BHE) 150 ex
(Barbro Risberg)

2001 100 ex (BHE)

2002 80 ex (BRI)

2003 15 ex (BRI)

2004 41 ex

*Rapportörer: Barbro Risberg, Bengt
Stridh, Birgitta Hellström*

6. Västanhede, Saltspannmuren, Rubin
13G0j 0818

1996 100 ex ca

2001 470 ex på 65x3 m yta.

2003 207 ex

2004 98 ex

*Rapportörer: Gunni Hedkvist, Ove
Lennström*

7. Västanhede, Saltspannmuren, Rubin
13G0j 0820 (gamla 13G0j 0721)

1996 30 ex ca

2001 4 ex

2003-2004 eftersökt men ej återfunnen.
Rapportörer: Gunni Hedkvist, Ove Lennström

8. Västanhede gård, Rubin 13G0j 0921

1987 Länsstyrelsen ängar och hagar,
Stefan Grundström.

2001 476 ex på 10x3 m yta.

2002 0 ex

2003 138 ex

2004 15 ex höga och kraftiga.

Rapportörer: Gunni Hedkvist, Ove Lennström

9. Söderåsen, nära Stjärnsundsvägen,

Rubin 13G1g 3137

1991 1 ex (BRI)

2003 lokalen ej besökt.

2004 0 ex

Rapportörer: Barbro Risberg, Bengt Stridh, Birgitta Hellström

10. Söderåsen, intill Stjärnsundsvägen,

Rubin 13G1g 3138

1986 12 ex (BRI)

2003 lokalen ej besökt.

2004 0 ex

Rapportörer: Barbro Risberg, Bengt Stridh, Birgitta Hellström

11. Söderåsen, Rubin 13G1g 3933

1986 95 ex (BRI)

2003 lokalen ej besökt.

2004 0 ex

Rapportörer: Barbro Risberg, Bengt Stridh, Birgitta Hellström

12. Erik-Lars, Rubin 13G1h 2514

1987 20 ex (BRI)

1991 Länsstyrelsen ängar och hagar,
Jonas Lundin.

2003 0 ex (BRI)

2004 0 ex

Rapportörer: Barbro Risberg, Bengt Stridh, Birgitta Hellström

13. Malmjörn, Femmans väg, Rubin 13G1i 2010

1987 200 ex Doris och Per Wallberg.

1990 100 ex Rubin 13G1i 1910 (BRI)

1994 500 ex på en sträcka av 200 m + vändplan (GHE)

2003 300 ex (BRI Doris och Per Wallberg)

2004 85 ex vid vändplan och 10 ex på körvägen 27/7 (GHE OLE)

2004 56 ex vid vändplan som ej gått i knopp 11/7. 62 ex vid vändplan och 5 ex på körvägen 8/8.

Rapportörer: Barbro Risberg, Bengt Stridh, Birgitta Hellström

14. Mossvägen, Rubin 13G2g 0223

1991 13 ex

2003-2004 0 ex

Rapportör: Barbro Risberg

15. Körbergs klack, Rubin 13G2g 3241

1928 Körberget (Ahlner i RM)

1981 nära kalkbrotten (LKI)

1986 några ex (PST BRI)

1987 1 ex vitblommigt (BRI)

1988 30 ex (BRI)

2003 lokalen ej besökt.

2004 87 ex vitblommiga på fyra ställen efter gammal körväg på Rubin 13G2g 3339 och 3340.

2004 10 ex blåblommiga på Rubin 13G2g 3041.

Rapportörer: Barbro Risberg, Bengt Stridh, Birgitta Hellström

16. Vibyhyttan, Rubin 13G2g 3848
1992 103 ex
2003 lokalen ej besökt.
2004 0 ex. Fyllning påkörd på vägen så
mittsträngen försvann där fältgentiano-
rna fanns förut.

Rapportör: Barbro Risberg

17. Skällberget, Rubin 13G3f 0548
1986 ca 100 ex
2003-2004 lokalen ej besökt.

Rapportör: Barbro Risberg

18. Erikbergsvägen, Rubin 13G3f 2545
1991 38 ex
2003 0 ex
2004 lokalen ej besökt.

Rapportör: Barbro Risberg

19. Åsbo, Gräsbäcken, Rubin 13H2d
0426
1984 25 ex ca
1985 10 ex, lokalen sen utgången,
används som P-ficka.

Rapportör: Ulf Swahn

20. Lersjön SV, Rolandstorp, Rubin
13H2e 1005 (gamla 1105)
1994 173 ex (KOL)
2003 257 ex (BHE GOD)
2004 några 10-tal plantor som är out-
vecklade 14/7, ingen räkning av fält-
gentianor gjordes för de syns så dåligt i
detta stadium. 24/7 var vägen breddad,
”skrapad” eller fyllningsgrus påkört,
hela lokalen förstörd.

*Rapportörer: Birgitta Hellström, Bengt
Stridh, Åke Malmqvist*

21. Lersjön SV, Rolandstorp, Rubin
13H2e 1201

2003 24 ex (BHE GOD)

2004 27 ex 14/7 som inte gått i knopp än
14/7. 24/7 var vägen breddad, ”skrapad”
eller fyllningsgrus påkört, lokalen helt
förstörd.

*Rapportörer: Birgitta Hellström, Bengt
Stridh, Åke Malmqvist*

22. Trullsbovägen, Rubin 13H2e 3924
1990 50 ex (Gunnar Eriksson)
1995 100 ex ca (Gunnar Eriksson och
PST)

2003 eftersökt men ej återfunnen,
vägkanten skrapas nästan varje år.
2004 lokalen ej besökt.

*Rapportörer: Birgitta Hellström, Göran
Odelvik*

23. Grååsen, Rubin 13H2e 3443
1985 fler än 10 ex (BHE GNI)
1986-2001 har Anna-Lisa sett
fältgentianan vid sporadiska besök.
2002 4 ex ca (Anna-Lisa Löfgren)
2003 0 ex (BHE GOD)
2004 10 ex

*Rapportörer: Birgitta Hellström, Bengt
Stridh*

24. Hästbo, Skeppsmyra, Rubin 13H3e
1230
1987 10 ex (Gunnar Eriksson)
1989 3 ex (Gunnar Eriksson)
2003 eftersökt men ej återfunnen.
2004 lokalen ej besökt.

*Rapportörer: Birgitta Hellström, Göran
Odelvik*

25. Långhäll SV, Rubin 13H3g 4038
(gamla 4138)
1994 11 ex förtorkade stänglar, förekom-
sten kan säkert vara större (PST)

2001 några torkade stänglar (PST)
 2002 9 ex förtorkade stänglar (PST)
 2003 lokalen ej besökt.
 2004 78 ex på ca 100 m sträcka. 2002-
 2004 har lokalen slagits med lie och
 klippts med sax av Åke Lundblad.
*Rapportörer: Bengt Stridh, Birgitta Hell-
 ström*

26. Långhäll SV, Gästrikeleden, Rubin
 13H3g4141
 1995 100 ex ca (PST)
 2003 lokalen ej besökt.
 2004 160 ex på ca 130 m sträcka.
*Rapportörer: Bengt Stridh, Birgitta Hell-
 ström*

27. Hemlingby, Hästhagen, Rubin 13H5e
 1338
 1870 Hemlinby (R. Hartman i UPS)
 1910*22 Hemlingby (E. Almquist)
 1997 6 ex (PST)
 2003 lokalen ej besökt.
 2004 0 ex
*Rapportörer: Bengt Stridh, Birgitta Hell-
 ström*

28. Järvsta SO 1,8 km, kraftledningsgata,
 Rubin 13H5f0023
 1996 5 ex på 2 kvm (BNO)
 2003 eftersökt men ej återfunnen.
 2004 lokalen ej besökt.
*Rapportörer: Birgitta Hellström, Birger
 Jonsson*

29. Långbro S 1,3 km, Rubin 13H5f0141
 1992 mindre än 10 ex (PST)
 2003 eftersökt men ej återfunnen, såg
 bara 58 ex ängsgentiana.
 2004 lokalen ej besökt.
*Rapportörer: Birgitta Hellström, Birger
 Jonsson*

30. Långbro S ca 700 m, Rubin 13H5f
 0644 (koordinatet är ca)
 1991 flera 10-tal visnande (PST)
 2003 lokalen kunde inte återfinnas.
 2004 lokalen ej besökt.
*Rapportörer: Birger Jonsson, Birgitta
 Hellström*

31. Långbro, kraftledningsgata, Rubin
 13H5f1041
 1990 50-100 ex (BHE PST)
 1994 fler än 100 ex (PST)
 2003 23 ex (BHE BIJ)
 2004 166 ex
*Rapportörer: Birgitta Hellström, Bengt
 Stridh*

32. Grinduga, Borstvret, Rubin 13H5g
 0209
 1993 ca 5 ex (PST)
 2003 eftersökt men ej återfunnen.
 2004 lokalen ej besökt.
*Rapportörer: Birgitta Hellström, Birger
 Jonsson*

33. Hille, 200 m S Slätturen, Rubin
 13H7f3147
 1987 mer än 200 ex (GNI)
 1990 finns kvar (GNI)
 1999 100-tals ex (GNI)
 2001 17 ex (OWE)
 2002 3 ex (OWE)
 2003 110 ex
 2004 27 ex
Rapportörer: Olof Wedin, Åke Malmqvist

34. Stora Björnmossen, Rubin 14G0e
 1143
 2000 ett 10-tal ex (NGU)
 2003 lokalen ej besökt.
 2004 kunde inte se några, för tidigt

besök 15/7?

Rapportörer: Bengt Stridh, Birgitta Hellström

35. Källsjön, Rubin 14G2e 1046

1994 Jonas Lundin.

1995 N=3 (PST)

2003 7 ex (MBE)

2004 4 ex på 2 kvm.

(N=1 ensiffrig förekomst, N=2 tvåsiffrig förekomst osv)

Rapportörer: Bengt Stridh, Birgitta Hellström, Siri och Göran Lundström med barn

36. Källsjön i byn, Rubin 14G2f 0602

1995 10 ex fjolårsstänglar (PST)

2003 lokalen ej besökt.

2004 0 ex, omgrävd mark, ingen förutsättning för fältgentiana längre.

Rapportörer: Bengt Stridh, Birgitta Hellström, Siri och Göran Lundström med barn

37. Präståsen, Rubin 14G4f 0139

1916 (F. Dahlstedt) liten äng.

1926 (Ahlner i RM) vid gården.

1927 både vit-och blåblommig (Ahlner)

1965 (Wiger)

1992 100-tal ex ca (PST)

2003 lokalen ej besökt.

2004 165 ex inom 150 kvm.

Rapportörer: Bengt Stridh, Birgitta Hellström, Siri och Göran Lundström med barn

38. Iggön, Norr-Norrmår, Rubin 14H0f

1949

1994 15 ex (GNI)

2003 0 ex

2004 lokalen ej besökt.

Rapportörer: Per-Olof Erickson, Birgitta Hellström, Göran Odelvik

39. Iggön, Laduåkern, Rubin 14H0g 1309

1895*01 Iggön (Arnell)

1926 Iggön (Ahlner i RM)

1971+1978 (Ahlner)

1983 enstaka ex

1984-85 eftersökt men ej återfunnen.

2003-2004 lokalen ej besökt.

Rapportör: Gunnar Nilsson

40. Iggön, Storåkern, Rubin 14H0g 1608

1970 (Ahlner i RM)

1973 Iggön, tidigare rikl. numera sparsam (Ahlner)

1985 20-tal ex (GNI och Sten Ahlner)

1987 fler än 20 ex (GNI)

1988 0 ex (GNI)

1990 flera fjolårsstänglar (GNI)

1993 12 ex utmed stig och 9 ex längre bort mot ladan (GNI)

1994 163 ex (BHE)

1995 243 ex (BHE)

1996 486 ex utmed stig och 180 ex längre bort mot ladan (BHE)

1997 595 ex utmed stig och 12 ex längre bort mot ladan (BHE)

1998 950 ex (POE)

1999 500 ex ca

2000 200 ex ca (POE)

2001 100 ex ca (POE)

2002 58 ex (POE)

2003 209 ex utmed stig, fanns inga längre bort mot ladan (BHE GOD)

2004 1200 ex ca utmed stig och ca 100 ex längre bort mot ladan, de flesta överblommade.

Rapportör: Per-Olof Erickson

41. Sjökalla, Åsbacken, Rubin 14H1c
4045

1997 troligen ett 100-tal plantor, enbart
vinterståndare (PST)

2003 lokalen ej besökt.

2004 84 ex på ca 160 m sträcka.

*Rapportörer: Bengt Stridh, Birgitta Hell-
ström*

42. Mörtebo, Norrgårdarna vid Vretarna,
Rubin 14H2a 3738

1992 2 ex vitblommig.

2003-2004 lokalen ej besökt.

Rapportörer: Peter Ståhl, Lotta Delin

Glesgröe, *Glyceria lithuanica*

1. Skarvsjön SV, Lagsved, Rubin 13H8d
1424

2004 troligen ett 1000-tal strån inom ett
begränsat område, **Nyfynd**.

Rapportör: Peter Ståhl

Knölvial, *Lathyrus tuberosus*

1. Alderholmen, Gävle Galvan, 13H6e
0346

1984 rikligt inom några kvm (GÄBS-
exkursion)

1985 ungefär som 1984.

1988 3 större ex och några mindre ex.

1989 finns kvar.

1990 finns kvar (Berit Berglund)

1991 finns kvar (Berit Berglund)

1993 finns kvar (PST)

1994 förekomst på 1-2 kvm (GNI)

1996 7 ex

1997 17 ex, en del har satt frö.

1998 23 ex, varav 5 ex som blommor.

1999 32 ex, varav 4 ex som blommor.

2000 svårräknat, växt ihop till ett kylse,
minst 15 ex varav 2 ex som blommor.

2001 73 stänglar varav 7 ex med fröskidor.

2002 ungefär som förra året men bara 2
stänglar var fertila. Yta 7,5x2,5 m.

2003 ungefär som förra året och de

flesta plantorna var fertila. Yta 7,5x2,5 m.

2004 25 fertila stänglar. 15 m SSV om

gamla lokalen upptäcktes 11 nov. 12
små nyetablerade plantor 5-13 cm långa,
ej fertila.

Rapportör: Gunnar Bakken

Gråmalva, *Lavatera thuringiaca*

1. Forsbacka soptipp, Rubin 13H5b 0442

2004 mindre än 10 ex, **Nyfynd**.

*Rapportörer: Göran Odelvik, Birgitta
Hellström*

Gulyxne, *Liparis loeselii*

1. Trösken, Viälvsbron, Rubin 13H4g
4526

1998 10 ex fert. 26 ex veg. (BNO)

2001 2 ex fert. 3 ex veg.

2004 1 ex fert.

Rapportör: Birgitta Hellström

2. Grinduga, kär 400 m O om, lokal nr 8,
Rubin 13H5g 0119

1983 5 ex fert. 27 ex veg. (PST)

1992 27 ex fert. 86 ex veg. (KWA)

1995 119 ex fert. 240 ex veg. (BNO)

2001 6 ex fert. 83 ex veg. (BBO)

2001 ett 20-tal, små, lite fransade av
frost (ej genomgång av hela lokalen)
(PST)

2003 enstaka ex över en större yta (BBO
ÅKM)

2004 enstaka ex över en större yta.

Rapportör: Bo Bergsman

3. Furuvik SV, Digervreten, 13H5g 1222

2001 2 ex fert. 1 ex veg. (BBO)

2002 3 ex fert. 2 ex veg. (BBO)

2003 26 ex fert. 44 ex veg. större område
genomsökt 2003 än föregående år (BBO
ÅKM)

2004 36 ex fert. 46 ex veg.

Rapportör: Bo Bergsman

4. Furuvik, kärr 600 m SV om, Rubin
13H5g 1424

1985 7 ex fert. 7 ex veg. (PST)

1992 13 ex fert. 24 ex veg. (BNO)

1994 23 ex (BNO)

1999 10 ex fert. 123 ex veg. (BBO)

2000 12 ex fert. 102 ex veg. (BBO)

2001 11 ex fert. 113 ex veg. (BBO)

2002 16 ex fert. 55 ex veg. (BBO)

2003 27 ex fert. 132 ex veg. (BBO ÅKM)

2004 22 ex fert. 76 ex veg.

Rapportör: Bo Bergsman

**Knottblomster, *Microstylis
monophyllos***

1. Bläckjärnsjön, NO om, Rubin 13H3g
1608

2000 1 ex fert.

2001 0 ex

2002 1 ex fert. 2 ex veg.

2003-2004 0 ex

Rapportör: Gunnar Bakken

2. Grinduga, gamla grustaget, Rubin
13H4g 4915

1983 20 ex ca (PST)

1996 1 ex fert. 1 ex veg. (GBA)

1997 1 ex fert. (GBA)

1998 1 ex fert. (BHE)

1999 - 2002 0 ex (BHE)

2003 0 ex (BIJ GUJ)

2004 0 ex

Rapportör: Birgitta Hellström

3. Gustavmurarna, NV om, Rubin 13H4g
2940, Provyta 1, 0,5 kvm.

1995 3 ex fert. 2 ex veg.

1996 1 ex veg.

1997 2 ex veg.

1998 2 ex veg.

1999 0 ex

2000 4 ex veg.

2001 1 ex fert.

2002 1 ex fert. 4 ex veg.

2003 1 ex fert. 1 ex veg.

2004 2 ex fert.

Rapportör: Birger Jonsson

4. Gustavmurarna, NV om, Rubin 13H4g
2840, Provyta 2, 0,5 kvm.

1995 26 ex veg. (BNO)

1996 2 ex fert. 18 ex veg. (många veg. ex
direkt utanför provytan)

1997 2 ex fert. 3 ex veg.

1998 5 ex veg.

1999 1 ex fert. 2 ex veg. Snötrycket har
skapat en matta av grävde över
provytan.

2000 2 ex fert. 4 ex veg.

2001 1 ex veg.

2002 2 ex veg.

2003 3 ex veg.

2004 2 ex veg.

Rapportör: Birger Jonsson

5. Gustavmurarna, S om kraftledningen,
Rubin 13H4g 2341, Provyta 3, 0,5 kvm.

1990 1 ex fert. 1 ex veg. (PST)

1995 1 ex fert. 1 ex veg. (PST) Provytan
utlagd 1995.

1996 1 ex veg.

1997 1 ex fert.

1998 1 ex fert. 1 ex veg.

1999 1 ex fert. 2 ex veg.

2000 1 ex veg.

2001 0 ex

2002 1 ex veg.

2003-2004 0 ex

Rapportör: Birger Jonsson

6. Gustavmurarna, stigen 200 m S om kraftledningen, Rubin 13H4g 2044, Provyta 4, 0,5 kvm.

1983 5 ex fert. 10 ex veg. (GNI)

1984 0 ex (GNI)

1988-1989 0 ex (PST)

1993 1 ex fert. (BHE)

1995 1 ex fert. 1 ex veg. (BHE) Provytan utlagd 1995.

1996 2 ex fert.

1997-1999 0 ex

2000 1 ex veg.

2001-2004 0 ex

Rapportör: Birger Jonsson

7. Trösken, Viälvsbron V, myr S vägen, Rubin 13H4g 4624

1996 235 ex fert. 168 ex veg. (BHE)

2001 3 ex fert. 2 ex veg. ingen heltäckande genomgång av lokalen (BHE)

2001 9 ex fert. ingen heltäckande genomgång av lokalen, V-delen (PST)

2001 11 ex fert. ingen heltäckande genomgång, O-delen, Rubin 13H4g 4625 (PST)

2004 3 ex fert. ingen heltäckande genomgång av lokalen.

Rapportör: Birgitta Hellström

8. Trösken, Viälvsbron V, myr N vägen, Rubin 13H4g 4724

1984 7 ex fert. (HHU) ingen heltäckande genomgång av lokalen.

1996 187 ex fert. 144 ex veg. på öppna myren (GBA)

2001 8 ex fert. 4 ex veg. ingen heltäckande genomgång av lokalen (BHE)

2001 16 ex fert. några veg. i sumpskog i NV-fliken, Rubin 13H4g 4824, dellokal (PST)

2001 15 ex fert. O om ”öppna myren 1996”, Rubin 13H4g 4625, dellokal (PST)

2004 21 ex fert. ingen heltäckande genomgång, 6 ex på Rubin 13H4g 4725, 14 ex på Rubin 13H4g 4624.

Rapportör: Birgitta Hellström

9. Grinduga SO 400 m, Rubin 13H5g 0118

1945 herbariebelägg i UPS, Nannfelt.

2001 21 ex fert. 4 ex veg. (BBO)

2001 28 ex fert. 7 ex veg. (PST)

2003 30 ex ca (BBO ÅKM)

2004 30 ex fert. ca

Rapportör: Bo Bergsman

10. Furuvik SV, Digervreten, lokal a, Rubin 13H5g 1221

1994 2 ex (28/11) (PST)

1997 9 ex fert. 5 ex veg. (PST)

1999 76 ex fert. 3 ex veg. (BBO)

2000 104 ex fert. 6 ex veg. (BBO)

2001 90 ex fert. 5 ex veg. (BBO)

2002 61 ex fert. 18 ex veg. (BBO)

2003 67 ex fert. 13 ex veg. (BBO ÅKM)

2004 76 ex fert.

Rapportör: Bo Bergsman

11. Trösken, 1 km SV Furuvik, Rubin 13H5g 1424

1999 1 ex fert. (BBO)

2003 20 ex fert. (BBO ÅKM)

2004 18 ex fert.

Rapportör: Bo Bergsman

12. Bladmyran, Naturresevat, Rubin
13H7f 1231
1994 ett 10-tal blommande ex (AMD)
1997 1 ex fert.
1998 7 ex fert.
1999 0 ex
2000 lokalen dränkt av vatten.
2001-2004 0 ex
Rapportör: Olof Wedin

Missgynnad NT

Skogsklocka, *Campanula cervicaria*

1. Bärrek, vid Pell-Lars, Rubin 12G6j
0543
1990 15 ex
2004 lokalen ej besökt.
Rapportör: Peter Ståhl

2. Ulvkisbosjön, Sjöänget, Rubin 12G7i
3540
1991 144 ex (AMD BLO PST)
2004 45 ex
Rapportörer: Birgitta Hellström, Bengt Stridh

3. Ulvkisbosjön, Sjöänget, landsvägen
N om sjön, Rubin 12G7i 3741
1991 30 ex (AMD BLO PST)
2004 42 ex
Rapportörer: Birgitta Hellström, Bengt Stridh

4. Ulvkisbo, Kvarnmossen, Rubin 12G7j
3307
2002 9 ex (PST BHE)
2004 3 ex
Rapportörer: Birgitta Hellström, Bengt Stridh

5. Västanhede 700 m O, Rubin 12G9j

3016
2002 2 ex (BHE ÅKM)
2004 8 ex
Rapportörer: Gunni Hedkvist, Ove Lennström

6. Hade, fornminnesängen, Rubin
12H7d 2133-2134
1984 30 ex (PST)
1990 15 ex ca (PST)
2004 50 ex
Rapportörer: Birgitta Hellström, Göran Odelvik

7. Hade, Kulla, Rubin 12H7d 2838
1990 10 ex ca (PST)
2004 24 ex
Rapportörer: Birgitta Hellström, Gunnar Bakken, Göran Odelvik

8. Kraftledningsgata SO Jugansbo,
Rubin 12H7e 2105
1984 15 ex (PST)
2004 3 ex
Rapportörer: Birgitta Hellström, Bengt Stridh

9. Österbor, Dragmarkan, Rubin 12H9a
1237
2004 59 ex, **Nyfynd.**
Rapportörer: Gunni Hedkvist, Ove Lennström

10. Söderfors idrottsplats, Rubin 12H9f
3039
2000 12 ex (PST MBE)
2004 69 ex
Rapportörer: Birgitta Hellström, Göran Odelvik

11. Jörsön, södra landsvägskanten,

- Rubin 12H9f 3728
2000 6 ex (MBE)
2004 26 ex
Rapportörer: Birgitta Hellström, Göran Odelvik
12. Jörsön, norra landsvägskanten,
Rubin 12H9f 3729
2000 12 ex (PST)
2004 2 ex
Rapportörer: Birgitta Hellström, Göran Odelvik
13. Torsåker, Nystilla, Rubin 13G0i 1129
1992 7 ex
2004 5 ex
Rapportör: Barbro Risberg
14. Dragbo, Sjöronningen, Rubin 13G1j 4919
1996 1 ex
2004 0 ex
Rapportörer: Gunni Hedkvist, Ove Lennström
15. Mossvägen, 300 m SO Fagersta by,
Rubin 13G2f 1546
1992 1 ex, och 2 ex under senare år.
2004 6 ex
Rapportör: Barbro Risberg
16. Särsta, Rönningen, Rubin 13G2h 1538
1995 30 ex minst (BRI)
1998 86 ex (GHE)
2004 44 ex (GHE OLE)
2004 18 ex
Rapportör: Barbro Risberg
17. Väsaren, Väsar fåbodrar, Rubin 13G2j 1715
- 1998 1 ex (GHE)
2004 0 ex, nylagd körväg över lokalen.
Rapportörer: Gunni Hedkvist, Ove Lennström
18. Väsaren, Väsar fåbodrar, Rubin 13G2j 1817
1998 2 ex (GHE)
2004 0 ex
Rapportörer: Gunni Hedkvist, Ove Lennström
19. Årsunda, Gavelstigen, Rubin 13G2j 3525
2004 1 ex, **Nyfynd.**
Rapportör: Gullan Andersson
20. Jäderfors, Backa, Rubin 13G5j 2746
2004 2 ex, Marianne och Hans Hansson känner till lokalen sen tidigare.
Rapportörer: Birgitta Hellström, Åke Malmqvist
21. Finnböle, Rubin 13H0e 3638
2004 5 ex, **Nyfynd.**
Rapportör: Peter Ståhl
22. Jörsön, Jörsötorpet, Rubin 13H0f 0142
1998 16 ex
2004 lokalen ej besökt.
Rapportör: Bo Norell
23. Jörsön, Jörsötorpet, Rubin 13H0f 0442
1999 2 ex
2004 lokalen ej besökt.
Rapportör: Bo Norell
24. Rämsön, Rubin 13H0f 2848
1919 Rämsöns V-del på ett par ställen,

E. Almquist.
1983 50 ex ca

2004 lokalen ej besökt.

Rapportör: Anders Nordin

25. Råmsön, Rubin 13H0f 2948
1919 Råmsöns V-del på ett par ställen, E.
Almquist.

1983 4 ex

2004 lokalen ej besökt.

Rapportör: Anders Nordin

26. Lågbo, Fällinge, Rubin 13H0f 3122
1995 12 ex

2004 lokalen ej besökt.

Rapportör: Bo Norell

27. Kågbo, Rubin 13H0f 4124
1998 3 ex

2004 lokalen ej besökt.

Rapportör: Bo Norell

28. Kågbo, Rubin 13H0f 4225
1998 1 ex

2004 lokalen ej besökt.

Rapportör: Bo Norell

29. Kågbo, Rubin 13H0f 4323
1998 5 ex

2004 lokalen ej besökt.

Rapportör: Bo Norell

30 Kågbo, Rubin 13H0f 4424
1998 37 ex

2004 lokalen ej besökt.

Rapportör: Bo Norell

31. Råmsön, Rubin 13H0g 4105
1986 ca 100 ex

2004 lokalen ej besökt.

Rapportör: Anders Nordin

32. Råmsön, Rubin 13H0g 4708
1983 11 ex

2004 lokalen ej besökt.

Rapportör: Anders Nordin

33. Årsunda, Vretas, Rubin 13H1a 4022
1992 mindre än 10 ex och enstaka ex
senare år.

2004 4 ex

Rapportör: Gunni Hedkvist

34. Årsunda, Ballsta, Rubin 13H1a 4722
1992 mindre än 10 ex

2004 27 ex (Rubin 13H1a 4720) skogs-
klockorna flyttar på sig.

Rapportör: Gunni Hedkvist

35. Lövön S, O Svartsjön, Rubin 13H1c
4914

1999 1 ex (KOL)

2004 0 ex

*Rapportörer: Birgitta Hellström, Åke
Malmkvist*

36. Flatsjön, skogsväg V sjön, Rubin
13H1e 2138

2004 1 ex, **Nyfynd.**

*Rapportörer: Birgitta Hellström, Göran
Odelvik*

37. Flatsjön, skogsväg V sjön, Rubin
13H1e 2238

1994 50 ex varav hälften blommade
(MHI)

2004 0 ex

*Rapportörer: Birgitta Hellström, Göran
Odelvik*

38. Flatsjön, skogsväg V sjön, Rubin
13H1e 2438-2638

1990 38 ex (PST)

2004 133 ex

Rapportörer: Birgitta Hellström, Göran Odelvik

39. Flatsjön, skogsväg V sjön, Rubin 13H1e 3240

2004 1 ex, **Nyfynd.**

Rapportörer: Birgitta Hellström, Göran Odelvik

40. Glottermuren O, efter skogsväg, Rubin 13H1e 4018

1982 Elisabeth Norin.

1984 12 ex

2004 lokalen ej besökt.

Rapportör: Anders Nordin

41. Flatsjön, V Malmberget, Rubin 13H1e 4143

1990 sparsam förekomst.

2004 lokalen ej besökt.

Rapportör: Peter Ståhl

42. Kessmansbobäcken, Rubin 13H1e 4845

1990 ca 100 ex

2004 lokalen ej besökt.

Rapportör: Peter Ståhl

43. Bastfallet 1,5 km SV, Rubin 13H1f 0513

1993 1 ex

2004 0 ex

Rapportör: Gun Jonsson

44. Bastfallet 1 km SV, Rubin 13H1f 1310

1982 Elisabeth Norin.

1983 3 ex (ANO)

1993 1 ex

2004 35 ex

Rapportör: Gun Jonsson

45. Bastfallet 500 m SV, Rubin 13H1f 1514

1982 Elisabeth Norin.

1983 160 ex (ANO)

1993 50 ex ca (GUJ)

1995 5 ex som klarat vägomläggning,

Rubin 13H1f 1513 (PST)

2004 700 ex

Rapportör: Gun Jonsson

46. Bastfallet 400 m S, Rubin 13H1f 1517

1993 8 ex

2004 13 ex

Rapportör: Gun Jonsson

47. Bastfallet 500 m SSO, Rubin 13H1f 1518

2004 13 ex, **Nyfynd.**

Rapportör: Gun Jonsson

48. Bastfallet 500 m SSO, Rubin 13H1f 1519

1993 10 ex

2004 117 ex

Rapportör: Gun Jonsson

49. Bastfallet 450 m SO, Rubin 13H1f 1615

1982 Elisabeth Norin.

1983 10 ex (ANO)

1993 12 ex

2004 112 ex

Rapportör: Gun Jonsson

50. Bastfallet 500 m SSO, Rubin 13H1f 1619

1993 6 ex

2004 82 ex + 2 ex 50 m längre norrut.

Rapportör: Gun Jonsson

51. Slätfallet 500 m SSO, Rubin 13H1f

- 2225
1993 1 ex
2004 1 ex
Rapportör: Gun Jonsson
52. Årsunda, Lindorna, Rubin 13H2a
0222
2002 31 ex (GUL)
2004 16 ex
Rapportör: Gunni Hedkvist
53. Årsunda, Lindorna, Rubin 13H2a
0522
2002 10 ex (GUL)
2004 11 ex
Rapportör: Gunni Hedkvist
54. Årsunda, Norrbo, Rubin 13H2a 2135
1994 4 ex, varierar, senaste åren 0-7 ex.
2004 7 ex
Rapportörer: Gunni Hedkvist, Ove Lennström
55. Årsunda, Norrbo, Myckelänget,
Rubin 13H2a 2534
2002 3 ex (GHE)
2004 0 ex
Rapportörer: Gunni Hedkvist, Ove Lennström
56. Årsunda, Norrbo, Myckelänget,
Rubin 13H2a 2534-2635
2002 50 ex (GHE)
2004 110 ex på 200 m sträcka.
Rapportörer: Gunni Hedkvist, Ove Lennström
57. Årsunda, Norrbo, Rubin 13H2a 2628
1991 69 ex på fyra mindre lokaler (BBE)
2004 0 ex
Rapportörer: Gunni Hedkvist, Ove Lennström
58. Främlingshem, Lövön, Rubin 13H2c
0313
1975 ca upptäckt av Kristina Olsson.
1987 44 ex (KOL BHE)
2004 81 ex
Rapportörer: Birgitta Hellström, Åke Malmqvist
59. Lövön, skogsväg S Lomsjön, Rubin
13H2c 0615
1999 2 ex (KOL)
2004 0 ex
Rapportörer: Birgitta Hellström, Åke Malmqvist
60. Ösaren S 2,2 km, Sjudarsvägen,
Rubin 13H2d 1442
2004 290 ex, **Nyfynd.**
Rapportör: Birger Jonsson
61. Ösaren S 2 km, Sjudarsvägen, Rubin
13H2d 1742
2004 12 ex, **Nyfynd.**
Rapportör: Birger Jonsson
62. Ösaren S 1,7 km, Sjudarsvägen,
Rubin 13H2d 1941
1998 2 ex
2004 9 ex
Rapportör: Birger Jonsson
63. Ösaren S 1,8 km, Sjudarsvägen,
Rubin 13H2d 1942
1998 5 ex
2004 90 ex + 31 ex
Rapportör: Birger Jonsson
64. Ösaren, 65 m S vägskäl, Rubin
13H2d 3245
1998 2 ex
2004 1 ex
Rapportör: Birger Jonsson

65. Ösaren S 300 m, Rubin 13H2d 3443
1987 10 ex ca Gunnar Eriksson (Rubin
13H2d 3542)

1998 50 ex

2004 57 ex

Rapportör: Birger Jonsson

66. Jordåsen 400 m SO, Rubin 13H2d
4936

2004 1 ex, **Nyfynd.**

Rapportör: Birger Jonsson

67. Kessmansbo 2 km V, Idstorp, Rubin
13H2e 0722

1992 5 ex

2004 lokalen ej besökt.

Rapportör: Bo Norell

68. Idstorp SO 200 m, Rubin 13H2e 0824

1994 12 ex

2004 164 ex

Rapportör: Birger Jonsson

69. Kessmansbo, 400 m NNO Tjärdals,
Rubin 13H2e 1137

1993 2 ex

2004 lokalen ej besökt.

Rapportör: Bo Norell

70. Kessmansbo, 500 m NNO Tjärdals,
Rubin 13H2e 1237

1993 53 ex

2004 lokalen ej besökt.

Rapportör: Bo Norell

71. Kessmansbo, 550 m NNO Tjärdals,
Rubin 13H2e 1338

1993 17 ex

2004 lokalen ej besökt.

Rapportör: Bo Norell

72. Lersjön SV, Rolandstorp 500 m NV,
Rubin 13H2e 1401

2004 9 ex, **Nyfynd.**

*Rapportörer: Birgitta Hellström, Åke
Malmqvist*

73. Kessmansbo, Häjskogshålet, Rubin
13H2e 1746

1993 12 ex

2004 lokalen ej besökt.

Rapportör: Bo Norell

74. Verkebro N, Västerfallet, Rubin
13H2e 2336

1954-1975 Enar Lindberg.

1985 10 ex (BHE)

2004 58 ex

*Rapportörer: Birgitta Hellström, Åke
Malmqvist*

75. Grååsen 1 km SV, Rubin 13H2e 3132
1992 7 ex (BNO)

2004 0 ex, åkern planterad med gran.

*Rapportörer: Birgitta Hellström, Åke
Malmqvist*

76. Grååsen, Rubin 13H2e 3443

1985 12 ex (BHE GNI)

1993 6 ex (BNO)

2003 1 ex (BHE GOD)

2004 0 ex

*Rapportörer: Birgitta Hellström, Bengt
Stridh*

77. Hästbo, Hästmyren, Rubin 13H2e
4129

1987 10 ex ca (Gunnar Eriksson)

2004 4 ex

*Rapportörer: Birgitta Hellström, Åke
Malmqvist*

78. Åsbo, flygplansrakan, Rubin 13H2f
1630
1995 1 ex
2004 lokalen ej besökt.
Rapportör: Peter Ståhl

79. Åsbo N 1 km, 300 m NV Kingsås-
muren, Rubin 13H2f 3122
1992 N=2 tvåsiffrigt tal (PST BIJ)
2004 109 ex
Rapportör: Birger Jonsson

80. Bovik, Blåsippsvägen, Rubin 13H3b
0338
1981 (LKI herbarium)
1991 skogsklockorna avslagna på
vägkanterna, ingen räkning gjordes
(BHELKI)
2004 32 ex
Rapportör: Birgitta Hellström

81. Bovik, SO om vägen, Rubin 13H3b
0636
1985 (LKI)
1991 N=2 tvåsiffrigt tal (BHELKI)
2004 2 ex
Rapportör: Birgitta Hellström

82. Bovik, Froms, Rubin 13H3b 1041
1985 (LKI)
1991 23 ex (LKIBHE)
2004 0 ex, granarna vuxit sig stora och
stod tätt på fd åkermark.
*Rapportörer: Leif Kihlström, Birgitta
Hellström*

83. Brunnsvik 1,1 km NO, Boviksvägen,
Rubin 13H3c 3300
2004 1 ex, **Nyfynd.**
Rapportör: Leif Kihlström

84. Jordåsen, Rubin 13H3d 0531
1990 27 ex (BHELKI)
2004 15 ex
*Rapportörer: Birger o Gun Jonsson, Bir-
gitta Hellström, Åke Malmqvist*

85. Jordåsen 1,5 km NV, Rubin 13H3d
1423
2004 4 ex, **Nyfynd.**
*Rapportörer: Birgitta Hellström, Åke
Malmqvist*

86. Hästbo, Nyåkrarna, Rubin 13H3e
1326
1971 Enar Lindberg.
1983 32 ex (USW) Rubin 13H3e 1225.
1989 (PST)
1993 N=1 ensiffrig förekomst (MHI)
1994 (MHI)
2004 15 ex
*Rapportörer: Birgitta Hellström, Åke
Malmqvist*

87. Hästbo, Nyåkrarna, Rubin 13H3e
1526
1971 Enar Lindberg.
1989 (PST)
1993 N=3 tresiffrig förekomst (MHI)
Rubin 13H3e 1426, tre olika platser.
2004 51 ex
*Rapportörer: Birgitta Hellström, Åke
Malmqvist*

88. Mårtsbo, kanalvägen, Rubin 13H3f
4833
2001 1 ex
2004 lokalen ej besökt.
Rapportör: Kjell Wallin

89. Kubbo, Grindugavägen, Rubin
13H3g 4902

1992 2 ex
2004 lokalen ej besökt.
Rapportör: Kjell Wallin

90. Forsbacka N, Björkebäck, Rubin
13H4b 4248
1992 1/1, 1 ex fjolårsstängel, 23/7 1 ex
blommande.
2004 4 ex
Rapportör: Birgitta Hellström

91. Mårtsbo 600 m N vägkors, Rubin
13H4f 0735
2001 4 ex
2004 lokalen ej besökt.
Rapportör: Kjell Wallin

92. Stortärnan SV 600 m, Rubin 13H4f
4934
1994 7 ex
2004 lokalen ej besökt.
Rapportör: Peter Ståhl

93. Kubbobäcken, Dalkarlsrönningen,
Rubin 13H4g 0013
1848 Hartman.
1983 10 ex
1984 5 ex
2004 lokalen ej besökt.
Rapportör: Peter Ståhl

94. Kubbo N, Persbo, Grindugavägen,
Rubin 13H4g 1705
1992 N=2 tvåsiffrig förekomst.
2004 lokalen ej besökt.
Rapportör: Kjell Wallin

95. Jäderfors, Prästbricken, Rubin 13H5a
2006
1991 7 ex
2004 lokalen ej besökt.
Rapportör: Berit Berglund

96. Jäderfors, Råbäcksvägen S, Rubin
13H5a 2501
2004 113 ex, Marianne och Hans
Hansson har känt till lokalen i minst 30
år.
*Rapportörer: Birgitta Hellström, Åke
Malmqvist*

97. Jäderfors, Råbäcksvägen 37, Rubin
13H5a 2602
2004 1 ex, Marianne och Hans Hansson
har känt till lokalen i minst 30 år.
*Rapportörer: Birgitta Hellström, Åke
Malmqvist*

98. Jäderfors, Råbäcksvägen, Rubin
13H5a 2603
2004 3 ex, Marianne och Hans Hansson
har känt till lokalen i minst 30 år.
*Rapportörer: Birgitta Hellström, Åke
Malmqvist*

99. Jäderfors, Råbäcksvägen, nära
vändplan, Rubin 13H5a 2604
2004 13 ex, Marianne och Hans Hans-
son har känt till lokalen i minst 30 år.
*Rapportörer: Birgitta Hellström, Åke
Malmqvist*

100. Långbro, korsning Älgsjövägen-
kraftlinje, Rubin 13H5f 0942
2004 11 ex, **Nyfynd**.
*Rapportörer: Birgitta Hellström, Bengt
Stridh*

101. Sättra vattentorn SV 2,2 km, Rubin
13H6d 0532
1999 2 ex
2004 0 ex
Rapportör: Birger Jonsson

102. Oslättfors 4 km V, Rubin 13H7b
4349

1986 N=1 ensiffrig förekomst.

2004 lokalen ej besökt.

Rapportör: Anders Nordin

103. Långsjön, Långsjötorp, dellokal A,
Rubin 13H8b 4848

1998 300 ex minst.

2004 347 ex, säkert missat några.

Rapportör: Peter Ståhl

104. Långsjön, Långsjötorp O 100 m,
Rubin 13H8c 4900

1998 50 ex

2004 190 ex på 500 m sträcka.

Rapportör: Peter Ståhl

105. Långsjön, Långsjötorp, dellokal B,
Rubin 13H9b 0047

1998 100 ex ca

2004 63 ex

Rapportör: Peter Ståhl

106. Västerbo, Maskinströmmen, Rubin
14G1h 4320

2003 10 ex

2004 lokalen ej besökt.

Rapportör: Magnus Bergström

107. Säbyggeby, Rubin 14G1j 0546

1929 Wigert.

2003 1 ex (ÅÅG)

2004 0 ex

Rapportör: Peter Ståhl

108. Svartsbo S, Rubin 14G2i 1839

2000 40 ex ca

2004 lokalen ej besökt.

Rapportör: Hans Granegård

109. Lingbo, O Spindelviken, "Jöns
änge", Rubin 14G3j 2648

1993 1 ex (HHU)

2004 0 ex

Rapportör: Peter Ståhl

110. Klubbäcken N, Rubin 14H3a 3921

1997 N=1 ensiffrig förekomst.

2004 lokalen ej besökt.

Rapportör: Hans Granegård

Skogsfru, *Epipogium aphyllum*

1. Bladmyran, Varva 2:5, Rubin 13H7f
1234

1997 2 ex (OWE)

1998 2 ex (OWE) 13H7f 1335 4 ex

(AMD)

1999 2 ex (OWE)

2000 0 ex (OWE)

2001 4 ex (OWE)

2002 4 ex (OWE)

2003 12 ex

2004 5 ex

Rapportörer: Olof Wedin, Åke Malmqvist

Skogskorn, *Hordelymus europaeus*

År	Sävasjön SO	Sävasjön O	Långhäll
1983	30 ex		
1984	15	30 ex	7 ex
1985	16	20	4
1986	9	17	gallring
1987	47	45	10
1988	47	36	15
1989	65	20	24
1990	40	24	35
1991	52	16	49
1992	11	4	51
1993	12	4	48
1994	21	4	59
1995	27	7	31

År	Sävasjön SO	Sävasjön O	Långhäll
1996	21	4	25
1997	20	4	24
1998	29	2	22
1999 - 2000	ej kontrollerade.		
2001	64	3	29
2002	40	2	31
2003	14	2	ej besökt.
2004	25	0	40

Sävasjön O hade 0 ax, men 11 bladskott år 2004.

Rapportör: Peter Ståhl

Lokalt hotade

Svinrot, *Scorzonera humilis*

1. Muntebo, Rubin 13G2f 2741

1983 10 ex (BRI)

Mellan åren 1983-2004, se särskild artikel på sidan 23 i detta nummer.

2003 63 bladrossetter varav 5 ex kommer att blomma.

2004 81 bladrossetter varav 9 ex har blommat.

Rapportör: Magnus Bergström

2. Hemlingby, Rubin 13H5e 1246 (gamla 1345)

1995 några 100-tal bladrossetter och enstaka överblommade blommor,

dominerar på 3-4 kvm stora ytor. (PST)

1996 då höggs en del träd ned för att ge mera ljus åt lokalen.

1997 ca 375 blommor på en yta av totalt 60 kvm uppdelat på mindre ytor, ca 4 st på ca 4 kvm och 1 st på ca 45 kvm.

1998 ca 60 blommor på en yta av totalt 220 kvm uppdelat på mindre ytor, 5 ex på ca 1 kvm, 40 ex på ca 30 kvm, 15 ex på ca 190 kvm. Mycket med aspsly.

1999 ca 450 blommor på en yta av totalt 320 kvm uppdelat på mindre ytor, 340 ex på ca 70 kvm, 36 ex på 10 kvm, 30 ex på 4 kvm, 40 ex på 20 kvm. Røjning av aspsly och slätter gjordes 1998, det har förmodligen haft en positiv inverkan på antalet.

2000 ca 550 blommor på en yta av totalt ca 450 kvm uppdelat på mindre ytor, 375 ex på 36 kvm, 50 ex på 4 kvm.

Aspsly vandrar in från norr och söder.

2001 ca 580 blommor på en yta av totalt ca 200 kvm uppdelat på mindre ytor, 215 ex på 90 kvm, 213 ex på 30 kvm, 80 ex på 9 kvm. Sly av asp, hägg, hallon och nyponros tränger på.

2002 ca 154 blommor på en yta av totalt 350 kvm uppdelat i mindre ytor. 86 ex på 54 kvm, 18 ex på 4 kvm. Aspsly finns nu över hela området, en slätter är befogad.

2003 antalet blommor är ung. lika som förra året, ingen røjning av aspsly har gjorts.

2004 ca 410 blommande ex på en total yta av ca 250 kvm. Ytan uppdelad i tre mindre ytor, 200 kvm med ca 280 ex, 35 kvm med ca 115 ex och 15 kvm med ca 15 ex. Ingen røjning av aspsly har gjorts.

Rapportör: Per-Olof Erickson

Mossor Sårbar VU

Hårklomossa, *Dichelyma capillaceum*

1. Hyttön 4 km S, Spjutholmen, Rubin 13H1g 0416

2004 exk. med Sveriges Lichenologiska Förening, **Nyfynd.**

Rapportör: Nicklas Gustavsson

Aspfjädermossa, *Neckera pennata*

1. Järbo 1:3, N om förgrening Lillån-

Jädraån, Rubin 13G7h 2241

2000 yta 25x15 cm, på asp.

2004 yta 31x24 cm, på asp.

Rapportör: Anders Delin

Lavar

Starkt hotad *EN*

Elfenbenslav, *Heterodermia speciosa*

1. Testeboån, Brännsågen, Rubin 13H7d 3323

1970-talet, Lars Ericsson.

1989 Roland Moberg.

1994 4 lavbålar, 6x4 cm, 10x2 cm, 6x3 cm, 2x2 cm, (PST)

1996 4 lavbålar, 6x4 cm, 10x2 cm, 6x3 cm, 2x2 cm (GBA BHE)

1999 lönnstammen med elfenbenslaven på har länge varit död och murken, 1998 sågs den vara intakt från bron sett. 1999 har den murknat sönder så pass, att vårfloden förmodligen har spolat bort delen där laven satt. Lokalen är nu utgången (GBA BHE)

2004 1 bål på lönnstubben som blev kvar sedan den brutna stammen spolats bort med vårfloden 1999.

Rapportör: Peter Ståhl

Sårbar *VU*

Gryinig gelelav, *Collema subflaccidum*

1. Skorvberget, Gullsjöberget, Rubin 13G6h 4142

2000-2003 på 12 st träd, förekomsten är utbredd över stor yta så arten finns sannolikt på fler träd (DIN)

2004 på minst 4 st träd, mindre område inventerades.

Rapportörer: Göran Odelvik, Birgitta Hellström

Smalskaftlav, *Cybebe gracilentia*

1. Körberget, kalkbrott, Rubin 13G2g 3239

2004 spridd på ca 0,5x1,0 m yta på sten,

Nyfynd.

Rapportör: Nicklas Gustavsson

Ringlav, *Evernia divaricata*

1. Sävasjöns Naturreservat, Rubin

13H3g 2 2

1976 – 1977 (USW)

1984 Anna Aspán, Roger Andersson.

2003 38 enar, 4 granar med 287 bålar på, delinv. (träd 1-42)

2004 15 enar, 2 granar med 167 bålar på, delinv. (träd 43-59)

Rapportörer: Birgitta Hellström, Rune Wretman

2. Brunnsvik, Rödmuren, Rubin 13H3b 3647

2004 1 en med 3 bålar, 3, 5 och 7 cm långa, **Nyfynd.**

Rapportörer: Birgitta Hellström, Rune Wretman

3. Brunnsvik, Rödmuren, Rubin 13H3b 3648

1993 4 tallar och 1 björk med ca 70 ex, både glesa och tjocka, 3-20 cm långa (LKI)

1995 4 tallar och 1 björk med ca 70 ex, både glesa och tjocka, 3-20 cm långa (BHE)

1997-1999 4 tallar, provyta Länsstyrelsen.

2002 4 tallar, provyta Länsstyrelsen. Se rapport 2003:5, ringlavsövervakning.

2004 3 tallar med 42 ex, 1-11 cm långa, björk 1½ m hög med 1 ex på.

Rapportörer: Rune Wretman, Birgitta Hellström

4. Brunnsvik, Rödmuren, Rubin 13H3b 3747

2004 1 en med 4 bålar, 1, 2, 3 och 6 cm långa, **Nyfynd.**

Rapportörer: Rune Wretman, Birgitta Hellström

5. Rödmuren, V kanten, 80 m S om nybruten väg, Rubin 13H3b 3748

1997 2 döda tallar med 10 bålar, de flesta små (LKI)

2004 1 död tall med 5 bålar, de flesta små. Den andra döda tallen som sågs 1997 hade tappat barken och inga ringlavar fanns på den.

Rapportörer: Birgitta Hellström, Rune Wretman

6. Rödmuren, V kanten, 7-23 m N om nybruten väg, Rubin 13H3b 3848

1997 2 glasbjörkar, 6 granar, 4 enar med 90 bålar på (LKI)

1997 2 granar med 4 bålar på 26 m S om nybruten väg (LKI)

1997-1999 provyta Länsstyrelsen.

2002 11 granar, 3 enar, 1 klibbal, provyta Länsstyrelsen. Se rapport 2003:5, ringlavsovervakning.

2004 1 glasbjörk, 6 granar, 1 en, 1 klibbal med 69 bålar på N om väg. 2 granar med 9 bålar på S om väg.

Rapportörer: Birgitta Hellström, Rune Wretman

Gråblå skinnlav, *Leptogium cyanescens*

1. Hyttön 4 km S, Spjutholmen, Rubin 13H1g 0416

2004 ca 0,3 kvm på 2 stenar, **Nyfynd.** Exk. med Sveriges Lichenologiska Förening.

Rapportör: Nicklas Gustavsson

Hållav, *Menegazzia terebrata*

1. Murkolan, N Bökesberg, Rubin 13G2h 3732

2002 ett 10-tal ex på en klibbal.

2004 ett 10-tal ex på en klibbal.

Rapportör: Nicklas Gustavsson

Svamp

Starkt hotad EN

Rökpipsvamp, *Urnula craterium*

1. Gysinge, Storöns östra del, Rubin 12H7c 0812

2004 1 ex, **Nyfynd.**

Rapportör: Lotta Delin

Sårbar VU

Blackticka, *Junghunia collabens*

1. Långängarnas Naturreservat, Rubin 13G4j 0823

2004 flera stora fruktkroppar på granlåga längs en flera meter lång del av lågan, både fjolårsfruktkroppar och årets, växande på fjolårets, **Nyfynd.**

Rapportör: Anders Delin

2. Kapellskär, Rubin 14H0f 0246

2002 på grov granlåga (Lillebror Hedblom)

2004 på grov granlåga.

Rapportör: Ove Lennström

Gropticka, *Oligoporus guttulatus*

1. Kapellskär V om, "Sjöskogen", Rubin 14H0f 0642

1999 1 ex på granlågans rot (Malte Edman)

2004 på granlåga med vidhängande stubbe.

Rapportör: Ove Lennström

Rapportörernas namn

GUL Gullan Andersson
GBA Gunnar Bakken
BBE Berit Berglund
BBO Bo Bergsman
MBE Magnus Bergström
AMD Anne-Marie Dahlbäck
DIN Anders Delin
LSK Lotta Delin
POE Per-Olof Erickson
NGU Nicklas Gustavsson
GHE Gunni Hedkvist
BHE Birgitta Hellström
MHI Mats Hindström
HHU Hans Hultin
BIJ Birger Jonsson
GUJ Gun Jonsson

LKI Leif Kihlström
OLE Ove Lennström
BLO Birgitta Looock
GNI Gunnar Nilsson
ANO Anders Nordin
BNO Bo Norell
GOD Göran Odelvik
KOL Kristina Olsson
BRI Barbro Risberg
BES Bengt Stridh
PST Peter Ståhl
USW Ulf Swahn
KWA Kjell Wallin
OWE Olof Wedin
MWI Mats Wiklund
RWR Rune Wretman
ÅÅG Åke Ågren

Korta rapporter

Kåltistel - *Cirsium oleraceum*. Södra vägkan-
ten av den långa raksträcken mellan
Mysingsborg och Näsberg, väster om Ljusdal,
6849400 1487000, augusti 2004. Första fyndet
i Hälsingland av denna fleråriga, mjuktaggade
och ljusgröna tistel som tydligt kan dyka
upp oväntat. Magnus Andersson.

Varglav - *Letharia vulpina*. En ny lokal, som
förutom någon förekomst på Öland är den
enda svenska kustlokalen, hittades på
Hornslandet den 1 april 2005 (inget
aprilskämt!). Den växer relativt rikligt med
sammanlagt ca 400 bålar på 19 olika sub-
strat på en blöt myr väster om Fräkenmyran,
ganska mitt på Hornslandet vid 6841700
1587600. Myren ligger 2,5 km från stranden
på 78 m höjd. Andra blöta myrar med lämpligt
substrat i närheten, fast på lägre nivå, saknar
varglav. Magnus Andersson.

Guldorangelav - *Caloplaca chrysodeta*.

I en väl markerad nordbrant med över-
häng och partier med kalkpåverkat berg
ovanför småbåtshamnen i Överberge,
Idenor, växer det gott om laven. Under
överhängen finns också mycket guld-
lockmossa *Homalothecium sericeum* och
på kalkhaltiga block nedan branten på
flera platser fällmossa *Antitrichia curti-
pendula*. Koordinaterna är 6844380
1568424. Magnus Andersson, december
2004.

Råttsvans - *Myosurus minimus*
hittades år 2004 för första gången i
Bjuråker i en beteshage vid Tjärnatjärn
i Bjuråker, 16G2H0542. Den växte längs
stängsel på bar jord som trampats upp
av hästar under året innan. Arnold
Larsson.

Gullklöver - *Trifolium aureum* hittades för första gången i Norrbo år 2004 på en jordtipp väster om Norrbo kyrka, 16G2i0433. Arnold Larsson.

Åkersenap - *Sinapis arvensis*, belägg i Stockholm bestämt av L. Stenberg/T. Karlsson, Ulvberget, Hudiksvalls sop-tipp, 24 aug. 2004. Arnold Larsson.

Smalskaftslav - *Cybebe gracilentia*, hittades den 10 okt. 2004 i Ramsjö, Brassberget, vid en liten källa i Bravadäljan, 689901 149598, på basen av troligen död stående björk, på hård ved i ett kilformat ärr med spetsen uppåt. Riklig förekomst på flera kvadratdecimeter. Anders Delin.

Finporing - *Gloeoporus pannocinctus*, hittades den 10 okt. 2004 på Brassberget

i Ramsjö under en asplåga vid 689883 149608. Anders Delin, artbestämning av Göran Eriksson, Östersund.

Sydlig ladlav - *Cyphelium tigillare*, hittades den 5 mars 2005 av Lotta Delin på en talltorraka på Halvvägsmurarna i Åmot, Ockelbo, 675800 152100. Efter ytterligare letande hade vi funnit den på sammanlagt fem talltorrakor, alla solexponerade och med laven växande mest på sydsidan, från nära mark till så högt som man kan se. Sporererna har mikroskopats av Anders Delin.

Västlig hakmossa - *Rhytidiadelphus loreus*, hittades av Lotta Delin den 13 feb. 2005 nära Stockvikstjärn i Ljusne, på ca en halv kvadratmeter på en blocksida vid 678830 156184. Artbestämning Anders Delin.

Resultatrapport

Räkenskapsårets början: 04-01-01
Resultatenhet: Styrel "Styrelsearbete"
Period: 04-01-01 - 04-12-31

Utskrivet: 05-03-23
Senaste vernr: 109

	Perioden
Övriga externa kostnader	
6110 Kontorsmaterial	-1 204,00
S:a Övriga externa kostnader	-1 204,00
Personalkostnader	
7330 Reseersättningar	-121,00
S:a Personalkostnader	-121,00
Rörelseresultat	-1 325,00
Resultat efter finansiella poster	-1 325,00
Beräknat resultat	-1 325,00

Resultatrapport

Räkenskapsårets början: 04-01-01
 Resultatenhet: Väkt-G "Floraväkeri Gst"
 Period: 04-01-01 - 04-12-31

Utskrivet: 05-03-23
 Senaste vernr: 109
 Perioden

Rörelsens intäkter

3989	Övriga bidrag	
S.a Rörelseintäkter		5 275,00
Bruttovinst		5 275,00
Personalkostnader		
7330	Reseersättningar	-4 931,00
Sa: Personalkostnader		-4 931,00
Rörelseresultat		344,00
Resultat efter finansiella poster		344,00
Beräknat resultat		344,00

Resultatrapport

Räkenskapsårets början: 04-01-01
 Resultatenhet: Väkt-H "Floraväkeri Hls"
 Period: 04-01-01 - 04-12-31

Utskrivet: 05-03-23
 Senaste vernr: 109
 Perioden

Rörelsens intäkter

3989	Övriga bidrag	7 725,00
S.a Rörelseintäkter		7725,00
Bruttovinst		7 725,00
Rörelseresultat		7 725,00
Resultat efter finansiella poster		7 725,00
Beräknat resultat		7 725,00

Resultatrapport

Räkenskapsårets början: 04-01-01

Utskrivet: 05-03-23

Resultatenhet: Väx "Tidsskrift"

Senaste vernr: 109

Period: 04-01-01 - 04-12-31

		Perioden
Övriga externa kostnader		
6150	Trycksaker	-27 662,00
6151	Produktion av tidskrift	-7 625,00
6250	Porto	-5 960,00
S:a Övriga externa kostnader		-41 247,00
Rörelseresultat		-41 247,00
Resultat efter finansiella poster		41 247,00
Beräknat resultat		-41 247,00

Resultatrapport

Räkenskapsårets början: 04-01-01

Utskrivet: 05-03-23

Resultatenhet: FloraG "Gästriklands flora"

Senaste vernr: 109

Period: 04-01-01 - 04-12-31

		Perioden
Personalkostnader		
7010	Löner	-33 200,00
7330	Reseersättningar	-8 385,00
7510	Sociala avgifter	-13 092,00
S:a Personalkostnader		-54 677,00
Rörelseresultat		-54 677,00
Finansiella poster		
8300	Ränteintäkter	4 067,78
Resultat efter finansiella poster		-50 609,22
Beräknat resultat		-50 609,22

Resultatrapport

Räkenskapsårets början: 04-01-01
 Resultatenhet: FloraH "Hälsinglands flora"
 Period: 04-01-01 - 04-12-31

Utskrivet: 05-03-23 109
 Senaste vernr: 109

		Perioden
Finansiella poster		
8300	Ränteintäkter	5 987,99
Resultat efter finansiella poster		5 987,99
Beräknat resultat		5 987,99

Balansrapport

Räkenskapsårets början: 04-01-01
 Resultatenhet: Hela föreningen
 Period: 04-01-01 - 04-12-31

Utskrivet: 05-03-23
 Senaste vernr: 109

		Ing balans	Period	Utg balans
TILLGÅNGAR				
Omsättningstillgångar				
1920	Postgiro	61 479,92	-57 583,50	3 896,42
1940	Bankkonto FSB	12 246,15	38 961,00	51 207,15
1950	Penningmarknadsfond	56 395,98	1 217,25	57 613,23
1951	Fond Gästriklands flora	90 795,01	-55 588,22	35 206,79
1952	Fond Hälsinglands flora	112 899,96	5 987,99	118 887,95
S:a Omsättningstillgångar		333 817,02	-67 005,48	266 811,54
S:A TILLGÅNGAR333		817,02	-67 005,48	266 811,54
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER				
Kortfristiga skulder				
2510	Skatteskuld	-9 600,00	9 600,00	0,00
2890	Övr kortfri skulder	0,00	-655,00	-655,00
2941	Upplupna sociala avgifter	-9 846,00	9 846,00	0,00
S:a Kortfristiga skulder		-19 446,00	18 791,00	-655,00
S:A EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER		-19 446,00	18 791,00	-655,00
BERÄKNAT RESULTAT***		314 371,02	-48 214,48	266 156,54

Skogsfru *Epipogium aphyllum* - årets växt 2005

Birgitta Hellström

Det mesta av nedanstående text bygger på ett upprop hämtat ur Svensk Botanisk Tidskrift.

Skogsfrun är nyckfull i sitt uppträdande speciellt i södra delen av Sverige där den inte blommar årligen på sina lokaler. Arten missgynnas av modernt skogsbruk med slutavverkning, markberedning, dikning och skogsgödsling. Den är rödlistad i kategorin NT (missgynnad). Skogsfrun finns i hela landet men är vanligare norrut. För att få en heltäckande bild av artens aktuella status har den utsetts till årets växt 2005.

Skogsfrun är en klorofyllös orkidé och har lokaler i de flesta svenska landskap. Söder om Dalarna är antalet lokaler få, norr därom, i den boreala zonen, blir arten vanligare. I södra Sverige blommar den oftast inte årligen på sina lokaler vilket bidrar till att den är svårinventerad. Växtplatsen är oftast granskog med rörligt grundvatten nära ytan, i surdråg, nära bäckar, i sumpskog. Den gynnas av kalk och högt pH. I norra Sverige finns vanligtvis en inblandning av löv där den växer. I södra Sverige kan den växa i rena lövskogar av exempelvis bok. Eftersom skogsfrun saknar klorofyll är den beroende av sin mykorrhiza för att överleva och parasiterar på olika svampar. Den behöver inget solljus och kan växa i skuggiga lägen utan konkurrerande vegetation.

Stjälken är spröd, ihålig och ca 10-25 cm hög. I dess övre del finns 2-5 gulvita blommor med röda teckningar. Trots plantans storlek och avvikande ljusa färg, är den förvånansvärt svår att se och det är först på nära håll som man får syn på plantorna. I vårt län

är blomningstiden från sista veckan av juli och ca en månad framåt, men blommande skogsfru har även påträffats så sent som i mitten av september. De år arten inte blommar saknas överjordiska delar. Fruktpapslar med frön utvecklas sällan. I stället sprider sig arten med underjordiska utlöpare. Skogsbruk på skogsfrulokaler kan skada dessa utlöpare som ligger ytligt i marken. De skadas både rent mekaniskt av skogsmaskiner, markberedning och dylikt samt genom den uttorkning som sker i de ytliga jordlagren när skogen huggs ner.

Inventering och rapportering

I Hälsingland och Gästrikland kommer skogsfrun att inventeras inom ramen för floraväxteri. Rapportera till Anders Delin och Birgitta Hellström om dina fynd så rapporterar vi vidare till SBF och ArtDatabanken. Adresserna finns på sidan två i VÅX.

På SBF:s hemsida www.sbf.c.se finns mer information om inventeringen, och här kan du ladda hem rapportblanketter.

Vi är tacksamma för alla rapporter om skogsfru, både aktuella och äldre. Speciellt viktigt blir att lämna uppgifter om blomningsstatistik bakåt i tiden. Eftersom blomningstiden varierar kan flera besök behövas för varje lokal för att inte missa eventuell blomning. Även negativa fynd, d.v.s. misslyckade eftersökningar på tidigare kända lokaler, är förstås också värdefull information.

De vilda blommornas dag, söndag 19 juni 2005

De botaniska föreningarna i Norden anordnar denna dag en mängd blomstervandringar.

I Gävleborgs län planeras följande vandringar. Tag på skodon och kläder så att du kan gå även vid sidan av stigen och på fuktiga ställen och tag gärna med fika.

Tid och plats för start, utflyktsmål, ledare

Nordanstig. Bergsjögården i Bergsjö kl. 10⁰⁰ Vandring vid Sågudden i Högen, Bergsjö. Sven Norman, 0652-20418, sven.baling@telia.com

Ljusdal. Prix-parkeringen, N. Järnväggsgatan, kl. 18⁰⁰ Maj Johansson, 0651-93021, maj.joh@telia.com

Hudiksvall. Lillfjärdens utfodringsplats kl. 10³⁰ Björn Eriksson, 0650-14389, bjorn.eriksson@edu.hudiksvall.se

Kilafors. Lövlundsskolan kl. 10⁰⁰ Karin Engvall, 0278-650919 Kent Westlund, 0270-420239, kent.t.westlund@bollnas.mail.telia.com

Söderhamn. Ålsjöparkeringen, kl. 10⁰⁰ Gunnar Andersson, 0270-285462, gunnar.andersson@snf.se

Hofors. Rondellen i Hofors kl. 10⁰⁰ Vandring på Söderåsen. Barbro Risberg, 0290-765820, barbro.risberg@hofors.se

Sandviken. Ovan sjö kyrka kl. 15⁰⁰ Vandring i Långängarnas naturreservat. Anders Delin, 0290-70087, anders.delin@snf.se

Gävle. Gävle Konserthus kl. 09⁰⁰ Blomstervandring i stadens närhet. Ove Lennström, 026-623475, o.lennstroem@telia.com och Åke Malmqvist, 026-622002, akemalmqvist@yahoo.se

Gävle. Södra Skeppsbron kl. 09³⁰ (första båten till Limön, med reservation för ändrad tidtabell). Hemfärd kl. 15⁰⁰ Peter Ståhl, 026-187278, peter.stahl@privat.utfors.se

Österfärnebo. Gysinge, Nationalparkens naturum kl. 10⁰⁰ Vandring i strandområdena. Erik Sundström, 026-250291

Älvkarleby. Skutskär, korsningen mellan Långgatans och Bultbovägens förlängningar kl. 09⁰⁰ Vandring i Flät. Bengt Hemström, 026-82287

Kalendarium

22 maj. Skogsgruppsmöte (Naturskyddsföreningen i X län) med inventering i Järvsböleskogen, Ljusne. Anders Delin 0290-70087.

25 maj. Vi tittar på sumpviol och andra vårblommor på lämplig lokal. Samling vid Gävle konserthus kl. 18⁰⁰ Peter Ståhl 026-187278 eller 171247 och Birgitta Hellström 026-35960.

4 juni. Lavexkursion till asprika skogar i Trönö tillsammans med Christer Larsson. Anders Delin 0290-70087.

5 juni. Blomstervandring i hagmark i Årsunda. Ta med stövlar och matsäck och kom till Årsunda idrottsplats, Främlingshemsvägen, kl. 10⁰⁰ Gunni Hedkvist 026-290211 och Ove Lennström 026-290928.

19 juni. De vilda blommornas dag. Se särskild annons i detta nummer.

3 juli. Ängsslätter i Rigberg, Hassela. Vi slåttar en skogsbacke med skyddsvärd flora. Lie och räfsa utlånas till den som saknar. Vi bjuder på fika. Efter fullgjort arbete bjuder vi på slättermat i närliggande Ersk-Matsgården. Samling vid skolan i Hassela kl. 10⁰⁰ Sven Norman 0652-20418.

23-24 juli. Slätter i Hade. Var med och slåtta föreningens vackra och artrika strandäng vid Dalälven. Ta med lie, räfsor, badkläder, rejäl matsäck, en kompis och ett glatt humör. Tider: slätter 23 juli ca 09³⁰-17⁰⁰ och höbärgning 24 juli ca 09³⁰-13⁰⁰ Peter Ståhl 026-187278 eller 171247.

30 juli - 4 aug. Forskningsresan i Naturvårdens Utmarker, Dorotea. Kerstin och Per-Anders Persson 0942-10580.

6-7 aug. Slätter på Remman, Ljusdal. Maj Johansson 0651-93021.

13 aug. Slätter på Storåkersbacken, Iggön. Tag med vänner och bekanta och hjälp till att bevara ängens mångfald för framtiden. Utrustning: Lie och/eller räfsa/kratta. Samling vid Konserthuset i Gävle kl. 09³⁰ för samäkning, eller vid vändplan på Iggön kl. 10⁰⁰ Per-Olof Erickson, 026-686966.

21 aug. Exkursion i Tjuvberget, Bollnäs, Naturskyddsföreningen i Bollnäs, under ledning av Anders Delin, 0290-70087.

10 sept. Svampexkursion till Bladmyrans NR, Hille. Samling på konserthusets parkering kl. 09⁰⁰ för samäkning. Åke Malmqvist 026-622002 och Ove Lennström 026-623475.

Innehåll

3	Skogens förvandling i nordvästra delen av Ljusdal under de senaste 50 åren
<i>Bert Andersson</i>	56	Korta rapporter
10	Listéra, Telemarks Botaniske Forenings tidskrift
<i>Anders Delin</i>	57-60	Resultat- och balansrapporter
11	Mikroskapania, en mycket liten fridlyst mossa
<i>Henrik Weibull</i>	61	Skogsfru <i>Epipogium aphyllum</i> - årets växt 2005
<i>Birgitta Hellström</i>
16	Verksamhetsberättelse för GÄBS 2004	62	De vilda blommornas dag, söndag 19 juni 2005
19	Skogsfru i Hälsingland
<i>Anders Delin</i>	63	Kalendarium
22	Tack för bidrag – kom med fler!
<i>Anders Delin</i>		
23	Svinroten <i>Scorzonera humilis</i> i Muntebo
<i>Barbro Risberg</i>		
24	Smalkaftslav i ett övergivet kalkbrott
<i>Nicklas Gustavsson</i>		
25	Nya lavar för Hälsingland och Norrland
<i>Åke Ågren</i>		
26	Rättelse! <i>Aspicilia gibbosa</i>		
27	Skog i Norge
<i>Magnus Andersson</i>		
34	Floraväkteri i Gästrikland 2004
<i>Birgitta Hellström</i>		

*Skogsfru s.v. Sävasjön.
Foto Gunnar Bakken*